

Beleidsregels maatschappelijke ondersteuning Gemeente Oost Gelre 2016

Inhoud	
Hoofdstuk 1. Inleiding	3
Hoofdstuk 2. Afbakening Wmo met andere wetten	4
2.1 Afbakening Wmo met de Wet langdurige zorg	4
2.2 Afbakening Wmo met de Jeugdwet	4
2.3 Afbakening Wmo met de Zorgverzekeringswet	4
2.4 Afbakening Wmo met de Participatiewet	4
Hoofdstuk 3. Zelfredzaamheid en participatie	5
3.1 Zelfredzaamheid	5
3.2 Participatie	5
Hoofdstuk 4. De procedure	6
4.1 Melding van de hulpvraag	6
4.2 Het persoonlijk plan	6
4.3 Cliëntondersteuning	6
4.4 Vaststelling identiteit	6
4.5 Gesprek	6
4.6 Verslag	7
4.7 Aanvraag	7
4.8 Beschikking	7
4.9 Alternatieven voor bezwaar	8
Hoofdstuk 5. Beoordelen van de aanspraak	9
5.1 Vereiste hoofdverblijf	9
5.2 Langdurig noodzakelijk	9
5.3 Algemene voorzieningen	9
5.4 Wettelijke voorliggende voorzieningen	9
5.5 Algemeen gebruikelijke voorzieningen	10
5.6 Collectieve voorzieningen	11
5.7 Goedkoopst compenserende maatwerkvoorziening	11
5.8 Verantwoordelijkheden cliënt versus college	11
Hoofdstuk 6. Verstrekkingvormen maatwerkvoorziening	12
6.1 Zorg in natura	12
6.2 Persoonsgebonden budget	12
6.3 Pgb voor voorzieningen	13
6.4 Pgb voor diensten	14
6.5 Trekkingsrecht	14
6.6 Controle en terugvordering	14
Hoofdstuk 7. Maatwerkvoorziening: hulp bij het huishouden	16
7.1 Eigen verantwoordelijkheid en gebruikelijke hulp	16
7.2 Voorliggende voorzieningen	17
7.3 Onderscheid hulp bij huishouden 1 en 2	18
7.4 Grootte en gebruik woning	19
Hoofdstuk 8. Maatwerkvoorziening: woonvoorzieningen	20
8.1 Soorten woonvoorzieningen	20
8.2 Zelfstandige woonruimte	20
8.3 Gemeenschappelijke ruimten / doelgroepen gebouwen	21
8.4 Voorzienbaarheid	21
8.5 Woningaanpassing versus verhuizen	21
8.6 Aanbouw versus losse woonunit	22
Hoofdstuk 9. Maatwerkvoorziening: rolstoelvoorzieningen	24

Hoofdstuk 10. Maatwerkvoorziening: vervoersvoorzieningen	25
10.1 Vervoersbehoefte	25
10.2 Collectief vervoer versus individueel vervoer	25
Hoofdstuk 11. Maatwerkvoorziening: begeleiding	27
11.1 Gebruikelijke zorg en mantelzorg	27
11.2 Individuele begeleiding	28
11.3 Groepsgewijze begeleiding	29
Hoofdstuk 12. Maatwerkvoorziening: kortdurend verblijf	32
12.1 Het ontlasten van de mantelzorger	32
12.2 Richtlijnen kortdurend verblijf	32
12.3 Gepland en ongepland kortdurend verblijf	32
Hoofdstuk 13. Slotbepalingen	34
Bijlage 1 Tabel normering hulp bij het huishouden	35
Bijlage 2 De ICF: Functies	38
Bijlage 2 De ICF: Activiteiten en participatie	40

Hoofdstuk 1. Inleiding

De ondersteuning op basis van de Wmo is erop gericht dat mensen zo lang mogelijk zelfstandig kunnen blijven functioneren en wonen. De eigen kracht staat hierin centraal. De gemeente onderzoekt wat redelijkerwijs verwacht mag worden van de inwoner en zijn sociaal netwerk. Indien dit ontoereikend blijkt, zal waar nodig de gemeente in aanvulling hierop de inwoner in staat stellen gebruik te maken van een algemene voorziening of, als een dergelijke voorziening niet volstaat, een maatwerkvoorziening waar mee een bijdrage wordt geleverd aan zijn mogelijkheden om deel te nemen aan het maatschappelijk verkeer en om zelfstandig te functioneren in de maatschappij.

Op grond van de Wmo heeft de gemeenteraad de Verordening maatschappelijke ondersteuning gemeente Oost Gelre vastgesteld. Deze beleidsregels vormen een toetsingskader in de uitvoering van de verordening om uniformiteit te brengen. In de beleidsregels wordt onder meer beschreven hoe het proces om tot een oplossing te komen zo zorgvuldig mogelijk wordt doorlopen. Een dergelijke procedure die goed wordt uitgevoerd, zal telkens tot een juist besluit moeten leiden; namelijk ondersteuning waar ondersteuning nodig is.

Dit document bevat twee bijlagen; deze maken onderdeel uit van deze beleidsregels. Als eerste de tabel normering hulp bij het huishouden. Hierin zijn de taken en activiteiten met de bijbehorende tijden opgenomen. Met dit overzicht kan een besluit worden genomen over het aantal uren hulp dat nodig is per week om het huishouden te doen. Bij de advisering wordt de systematiek zoals neergelegd in de International Classification of Functions, Disabilities and Impairments, de zogenaamde ICF classificatie, gebruikt. Van de zeer uitgebreide ICF zijn met name de lijsten met 'functies' en 'activiteiten en participatie' van belang. Daarom zijn deze lijsten als bijlage twee toegevoegd.

Deze beleidsregels zijn gebaseerd op het Beleidsplan Wmo gemeente Oost Gelre 2014 – 2016, en treden in werking op 1 januari 2016.

Hoofdstuk 2. Afbakening Wmo met andere wetten

Het college zal in haar onderzoek na de melding moeten nagaan of de melding thuishoort bij de Wmo.

2.1 Afbakening Wmo met de Wet langdurige zorg

De Wmo bepaalt dat een maatwerkvoorziening geweigerd kan worden indien de cliënt aanspraak heeft op verblijf en de daarmee samenhangende zorg in een instelling op grond van de Wlz. Uitgangspunt is dus dat een persoon met een indicatie voor de Wlz niet meer onder de Wmo valt. Ook wanneer er redenen zijn om aan te nemen dat de cliënt in aanmerking kan komen voor een Wlz indicatie en weigert mee te werken aan het verkrijgen van deze indicatie, kan een maatwerkvoorziening worden geweigerd. Uiteraard kan de cliënt wel gebruik maken van de algemene voorzieningen.

Er is door het kabinet besloten dat hulpmiddelen, roerende woonvoorzieningen en vergoedingen voor woningaanpassingen voor cliënten met een Wlz indicatie die nog thuis wonen, ook in 2016 onder de Wmo blijven vallen. Dit geldt waarschijnlijk ook voor de mobiliteitshulpmiddelen ten behoeve van mensen die in een instelling wonen maar daar geen Wlz-behandeling ontvangen.

2.2 Afbakening Wmo met de Jeugdwet

De middelen voor begeleiding, kortdurend verblijf en persoonlijke verzorging voor jeugdigen tot en met 18 jaar worden in de Jeugdwet ondergebracht. De hulpmiddelen en woningaanpassingen voor jongeren blijven onder de Wmo vallen.

2.3 Afbakening Wmo met de Zorgverzekeringswet

De persoonlijke verzorging die cliënten thuis hebben, die verband houdt met de behoefte aan geneeskundige zorg of een hoog risico daarop, vallen onder de Zorgverzekeringswet. Er kan onduidelijkheid ontstaan over de cliënten die begeleiding bij algemene dagelijkse levensverrichtingen uit de Wmo ontvangen. De aansporing en begeleiding hiervan valt onder de Wmo. Zodra cliënten de handelingen met betrekking tot opstaan, wassen en aankleden om somatische redenen niet meer zelf kunnen doen, dan moeten ze persoonlijke verzorging uit de Zorgverzekeringswet krijgen.

2.4 Afbakening Wmo met de Participatiewet

Er is overlap tussen de Wmo doelgroep die is aangewezen op (arbeidsgerichte) Wmo dagbesteding en de doelgroep met een arbeidshandicap die begeleid regulier en beschermt kan werken.

Hoofdstuk 3. Zelfredzaamheid en participatie

De gemeente heeft een brede verantwoordelijkheid voor de deelname van mensen met een beperking, chronische psychische of psychosociale problemen aan het maatschappelijk verkeer (**participatie**), het bieden van passende ondersteuning waarmee mensen in staat zijn tot het uitvoeren van de noodzakelijke algemene dagelijkse levensverrichtingen en tot het voeren van een gestructureerd huishouden (**zelfredzaamheid**).

3.1 Zelfredzaamheid

De omschrijving van 'zelfredzaamheid' bevat twee elementen:

- het uitvoeren van de noodzakelijke algemene dagelijkse levensverrichtingen,
- het voeren van een gestructureerd huishouden.

Voor de zelfredzaamheid van mensen zijn de volgende algemene dagelijkse levensverrichtingen van belang:

- in en uit bed komen,
- aan- en uitkleden,
- bewegen,
- lopen,
- gaan zitten en weer opstaan,
- lichamelijke hygiëne,
- toiletbezoek,
- eten/drinken,
- medicijnen innemen,
- ontspanning,
- sociaal contact.

Soms bestaat ook behoefte aan aanvullende ondersteuning bij de algemene dagelijkse levensverrichtingen, zoals een aansporing om onder de douche te gaan. De ondersteuning die niet ingegeven door een behoefte aan geneeskundige zorg of een hoog risico daarop, valt onder de verantwoordelijkheid van de gemeente. Het gaat meestal om de ondersteuning en begeleiding bij het laten uitvoeren van deze 'algemene dagelijkse levensverrichtingen' door de cliënt zelf.

Ondersteuning met het oog op het voeren van een gestructureerd huishouden omvat bijvoorbeeld:

- hulp bij contacten met officiële instanties
- hulp bij het aanbrengen van structuur in het huishouden
- hulp bij het leren om zelfstandig te wonen
- hulp bij het omgaan met onverwachte gebeurtenissen die de dagelijkse structuur doorbreken
- hulp bij het omgaan met geld

3.2 Participatie

Bij 'participatie' gaat het om het deelnemen aan het maatschappelijk verkeer, dit wil zeggen dat iemand, ondanks zijn lichamelijke of geestelijke beperkingen, op gelijke voet met anderen in redelijke mate mensen kan ontmoeten, contacten kan onderhouden, boodschappen kan doen en van maatschappelijke activiteiten kan deelnemen. Daarvoor is het ook een vereiste dat hij zich kan verplaatsen.

Hoofdstuk 4. De procedure

4.1 Melding van de hulpvraag

Een ieder kan zich bij het college melden. Om te spreken van een melding wordt wel onderscheid gemaakt tussen een verzoek om informatie en advies en een verzoek om maatschappelijke ondersteuning. Een melding van een hulpvraag leidt tot een onderzoek.

De cliënt kan zich melden bij het Wmo loket in Lichtenvoorde en/of Groenlo. De melding mag ook door iemand anders worden gedaan. Bijvoorbeeld door een familielid, een vriend, kennis, wijkverpleegkundige etc.

4.2 Het persoonlijk plan

Nadat de cliënt zich heeft gemeld wijst het college op de mogelijkheid om een persoonlijk plan in te dienen. De wet bepaalt dat een persoonlijk plan zeven dagen na de melding bij het college kan worden ingediend. Uit het persoonlijk plan moet in ieder geval blijken op welke manier de cliënt zelf denkt dat zijn behoefte aan maatschappelijke ondersteuning kan worden vormgegeven. Met het indienen van een persoonlijk plan is overigens niet gezegd dat het college gehouden is, indien een aanvraag wordt ingediend (volledig) tegemoet te komen aan de wensen zoals die in dat plan zijn beschreven.

4.3 Cliëntondersteuning

Cliënten hebben recht op onafhankelijke ondersteuning met informatie, advies en algemene ondersteuning die bijdraagt aan het versterken van de zelfredzaamheid en participatie en het verkrijgen van een zo integraal mogelijke dienstverlening op het gebied van maatschappelijke ondersteuning, preventieve zorg, zorg, jeugdhulp, onderwijs, wonen, werk en inkomen. Cliëntondersteuning heeft dus niet alleen betrekking op de Wmo.

Bij de melding van de hulpvraag wijst het college de cliënt erop dat hij gebruik kan maken van cliëntondersteuning. Zo kan de cliëntondersteuner de cliënt in het gesprek helpen zijn hulpvraag te verwoorden en keuzes te maken. Cliënten kunnen zelf een keuze maken wie zij ter ondersteuning willen meenemen bij het gesprek. Dit kan zowel om informele (familie, vrienden, vrijwilligers en ouderenadviseurs) als formele cliëntondersteuning van bijvoorbeeld MEE gaan.

4.4 Vaststelling identiteit

Het college is wettelijk verplicht om de identiteit van de cliënt vast te stellen aan de hand van een geldig legitimatiebewijs. Dit kan een geldig paspoort, ID-kaart of rijbewijs zijn.

4.5 Gesprek

Het gesprek is het uitgangspunt tijdens het uitgebreide onderzoek naar de situatie van de cliënt. In veruit de meeste gevallen vindt het gesprek plaats via een huisbezoek bij de cliënt. Dit gesprek kan onder meer in de vorm van een brede intake. Tijdens een brede intake worden alle levensgebieden besproken. In sommige gevallen kan volstaan worden met een telefonisch gesprek. Het gesprek met de cliënt wordt gevoerd door een consulent van het Wmo-loket.

Tijdens het gesprek is er in ieder geval aandacht voor:

- a) de behoeften, persoonskenmerken en de voorkeuren van de cliënt;
- b) de mogelijkheden om op eigen kracht, met gebruikelijke hulp of met hulp van andere personen uit zijn sociale netwerk te voorzien in zijn behoefte;
- c) de mogelijkheid om met mantelzorg te komen tot verbetering van zijn situatie;
- d) de behoefte aan ondersteuning van de mantelzorger(s) van de cliënt;
- e) de mogelijkheid om gebruik te maken van algemene voorzieningen;
- f) de mogelijkheid om een maatwerkvoorziening te verstrekken;
- g) welke bijdrage in de kosten voor de cliënt van toepassing is;

h) de mogelijkheid om te kiezen voor een pgb en de gevolgen van die keuze.

Van het gesprek worden door de consulent aantekeningen gemaakt die zo nodig onderdeel uitmaken van het verslag. Op basis van de gegevens uit het gesprek wordt nader onderzoek gedaan om te bepalen of de cliënt een voorziening of dienst op grond van de Wmo nodig heeft. Het gesprek is hoofdregel en hoeft uiteraard niet plaats te vinden als dit niet nodig is. Het kan bijvoorbeeld om een cliënt gaan die al bekend is bij de gemeente en een eenvoudige 'vervolgvraag' heeft.

(Medisch) advies

Het aanvragen van een (medisch) advies, bij het door de gemeente gecontracteerde bureau voor sociaal medisch advies, kan onderdeel zijn van een zorgvuldig onderzoek. Er zal samen met de cliënt verder worden uitgezocht welke voorziening het meest geschikt is in de situatie van cliënt. Zeker als te verwachten is dat een aanvraag om medische redenen wordt afgewezen, wordt de medisch adviseur om een advies gevraagd. Zonder een medisch advies is in deze situatie het besluit onvoldoende gemotiveerd. Tot slot kan het college altijd aanleiding zien om medisch advies te vragen. Dat vindt bijvoorbeeld plaats bij een progressief ziektebeeld, maar zeker ook bij medisch moeilijk te objectiveren aandoeningen. Bij de medische advisering wordt de systematiek zoals neergelegd in de International Classification of Functions, Disabilities and Impairments, de zogenaamde ICF classificatie, gebruikt.

Ook een passing van een voorziening (bijvoorbeeld een rolstoel), een haalbaarheidstraining of het opmaken van een offerte kan onderdeel uitmaken van het onderzoek. Het onderzoek vindt zo spoedig mogelijk, maar uiterlijk binnen zes weken plaats.

4.6 Verslag

Van het onderzoek wordt altijd een verslag gemaakt. Het verslag is een schriftelijke weergave van de uitkomsten van het onderzoek.

Het college verstrekt de schriftelijke weergave van de uitkomsten van het onderzoek aan de cliënt. Indien een persoonlijk plan is overhandigd door de cliënt, wordt dit plan ook opgenomen of toegevoegd aan het verslag. De cliënt heeft de mogelijkheid om in het verslag opmerkingen en aanvullingen aan te brengen. Deze worden als bijlage aan het oorspronkelijke verslag toegevoegd.

Het opsturen van het verslag kan achterwege worden gelaten, indien de cliënt ondubbelzinnig verklaart geen prijs te stellen op het ontvangen van het verslag.

4.7 Aanvraag

Een aanvraag voor een maatwerkvoorziening kan pas worden gedaan nadat het onderzoek is uitgevoerd. Een uitzondering hierop is wanneer het onderzoek niet is uitgevoerd binnen zes weken na de ontvangst van de melding.

Als de cliënt het verslag ondertekent en het verslag is voorzien van zijn naam, Burgerservicenummer (BSN), geboortedatum en een dagtekening, kan het verslag fungeren als aanvraagformulier voor een maatwerkvoorziening; als dat (mede) de uitkomst is van het onderzoek. Ook kan een aanvraag worden ingediend door middel van een vastgesteld aanvraagformulier. De datum waarop de aanvraag juist en volledig is, geldt als aanvraagdatum.

4.8 Beschikking

De cliënt ontvangt de beslissing op zijn aanvraag op grond van de Wmo binnen twee weken na de aanvraag schriftelijk in een beschikking. Indien een beschikking niet binnen deze termijn kan worden gegeven, deelt het college dit binnen deze termijn aan de cliënt schriftelijk mee en noemt een redelijke termijn waarbinnen hij de beschikking tegemoet kan zien. Tegen de beschikking is bezwaar en beroep volgens de Awb mogelijk.

4.9 Alternatieven voor bezwaar

Het maken van bezwaar op een besluit is voor de cliënt veelal een moeizaam proces.

Daarom wordt bij een voorgenomen afwijzing altijd eerst met de cliënt contact opgenomen om nog eens naar het probleem te kijken en tot een oplossing te komen.

Bij het in bezwaar gaan bestaat de mogelijkheid om nog eens samen naar het probleem te kijken in de vorm van een bemiddelingsgesprek voorafgaande aan de formele procedure.

Hoofdstuk 5. Beoordelen van de aanspraak

5.1 Vereiste hoofdverblijf

Een voorwaarde om voor een maatwerkvoorziening in aanmerking te komen is dat de cliënt zijn hoofdverblijf in de gemeente Oost Gelre heeft of zal hebben. Hierbij is inschrijving in de Basisregistratie Personen (BRP) belangrijk, maar niet doorslaggevend. De cliënt moet het grootste deel van de tijd in de gemeente verblijven. De toevoeging 'zal hebben' is opgenomen om cliënten niet de mogelijkheid te ontnemen naar de gemeente te verhuizen. Wel zal de cliënt bij de keuze van de woning nadrukkelijk rekening moeten houden met diens (te verwachten) beperkingen.

5.2 Langdurig noodzakelijk

De voorzieningen of diensten moeten langdurig noodzakelijk zijn ter compensatie van beperkingen. De (medisch) adviseur kan tevens uitsluitsel geven over de vraag of er sprake is van een langdurige noodzaak. De voorwaarde dat alleen langdurig noodzakelijke voorzieningen worden toegekend, komt voort uit de veronderstelling dat bij een kortdurende noodzaak veelal andere oplossingen mogelijk zijn. Het wil niet zeggen dat per definitie geen kortdurende noodzakelijke voorziening wordt toegekend. Zo kan de verstrekking van een voorziening noodzakelijk zijn als geen enkele andere voorliggende oplossing of regeling hierin kan voorzien.

Zo kan het bij hulp bij het huishouden ook om een kortere periode gaan, bijvoorbeeld na ontslag uit het ziekenhuis. Waar precies de grens ligt tussen kortdurend en langdurig zal per situatie verschillen. Als de verwachting is dat de cliënt na enige tijd zonder de benodigde hulpmiddelen of aanpassingen zal kunnen functioneren, dan mag van kortdurende medische noodzaak worden uitgegaan. Bij een wisselend ziektebeeld, waarbij verbetering in de toestand opgevolgd wordt door periodes van terugval, kan uitgegaan worden van een langdurige medische noodzaak. Onder langdurig wordt ook de terminale levensfase bedoeld.

5.3 Algemene voorzieningen

Een algemene voorziening is het aanbod van diensten of activiteiten dat, zonder voorafgaand onderzoek naar de behoeften, persoonskenmerken en mogelijkheden van de gebruikers, toegankelijk is en dat is gericht op maatschappelijke ondersteuning. Algemene voorzieningen worden getroffen door het college en zijn laagdrempelig toegankelijk. Dit neemt niet weg dat het college algemene voorzieningen kan treffen die bestemd zijn voor burgers met specifieke persoonskenmerken, bijvoorbeeld ouderen.

Voorbeelden van algemene voorzieningen kunnen zijn:

- rolstoel-pools en scootmobiel-pools
- klussendiensten
- boodschappenbus, de vrijwillige boodschaphulp
- maaltijdservice
- dagrecreatie voor ouderen en mensen met een beperking (inloopvoorzieningen)
- (ramen)wasservice

Wanneer de algemene voorziening slechts een gedeelte van het probleem oplost, kan aanvullende een maatwerkvoorziening worden geboden.

5.4 Wettelijke voorliggende voorzieningen

Voorliggend op de Wmo is een voorziening op grond van een andere wettelijke regeling, zoals kinderopvang, zorg vanuit de Zorgverzekeringswet (Zvw) en zorg vanuit de Wet langdurige zorg (Wlz). Voorliggende voorzieningen vanuit de Zorgverzekeraar zijn bijvoorbeeld loophulpmiddelen en in sommige gevallen kortdurend verblijf.

5.5 Algemeen gebruikelijke voorzieningen

Het college is niet gehouden voorzieningen te verlenen die voor de cliënt als algemeen gebruikelijk zijn te beschouwen.

Volgens vaste jurisprudentie is een voorziening algemeen gebruikelijk indien aan de volgende criteria is voldaan:

- de voorziening is niet speciaal bedoeld voor mensen met een beperking;
- de voorziening is in de reguliere handel verkrijgbaar en niet speciaal in de revalidatievakhandel of soortgelijke winkels;
- de voorziening is in prijs vergelijkbaar met soortgelijke producten.

In individuele gevallen kan een voorziening die op zichzelf als algemeen gebruikelijk kan worden beschouwd, vanwege omstandigheden van de cliënt toch niet algemeen gebruikelijk zijn. Het kan dan bijvoorbeeld gaan om een plotseling optredende beperking. Ook wanneer de cliënt een inkomen heeft dat door aantoonbare kosten als gevolg van de beperking onder de van toepassing zijnde bijstandsnorm dreigt te komen, kan een algemeen gebruikelijke voorziening toch voor vergoeding in aanmerking komen.

Het is ter beoordeling aan het college of er sprake is van een voorziening die naar geldende maatschappelijke opvattingen tot het gangbare gebruiks- dan wel bestedingspatroon van een persoon als de cliënt behoort.

Algemeen gebruikelijke voorzieningen kunnen zijn:

Bij het voeren van een huishouden

- centrale verwarming
- thermostaat kraan
- wasdroger
- wasmachineverhoger
- éénhendelmengkraan
- verhoogde/verlaagde toiletpot of toiletverhoger
- anti-slipvoorziening voor het douchen
- wandgrepen/beugels
- eenvoudige douchestoel/-kruk
- een 2e trapleuning
- renovatie badkamer na 25 jaar (uitgaande van niveau sociale woningbouw)
- renovatie keuken na 15 jaar (uitgaande van niveau sociale woningbouw)

Het aanpassen van een woning aan de eisen van de tijd en/of renovatie is algemeen gebruikelijk. Zo wordt er onder andere vanuit gegaan dat elke badkamer of keuken eens in de zoveel jaar vernieuwd wordt. Bij een aanvraag van een woningvoorziening wordt rekening gehouden met de afschrijving van de aan te passen of de te vervangen voorziening. Ook wordt bij de beoordeling altijd rekening gehouden met de individuele situatie van de cliënt. Dit kan dus betekenen dat een bepaalde woonvoorziening voor de ene cliënt algemeen gebruikelijk is, terwijl die dat voor de andere cliënt niet is. Ook de voorzienbaarheid speelt hier een grote rol. Als iemand 65 is en zijn badkamer gaat renoveren mag de gemeente veronderstellen dat hij, ook al zijn er nog geen beperkingen, rekening houdt met het gegeven dat hij een dagje ouder wordt. Dat betekent dat de persoon in kwestie aan een douche moet denken in plaats van uitsluitend een bad.

Bij vervoer

- indien in bezit van een auto: airco in de auto, elektrische bedienbare ramen, automatische versnellingsbak
- autorijlessen
- een fiets met trapondersteuning voor personen die ouder zijn dan 16 jaar
- een fiets met lage instap (ook de zogenaamde Tavarafiets)
- een bromfiets, snorfiets of fiets met hulpmotor (spartamet)

- een tandem of tandemmet
- een bakfiets
- een fietskar
- aankoppelfiets
- driewieler tot 4 jaar
- buggy tot 4 jaar

5.6 Collectieve voorzieningen

Collectieve voorzieningen zijn voorzieningen die individueel worden verstrekt, maar die door meerdere personen tegelijk worden gebruikt. Het collectief vraagafhankelijk vervoer (Regiotaxi) is een collectieve voorziening. Bij beperkingen op het gebied van vervoer ligt het primaat bij het collectief vraagafhankelijk vervoer. Er kan een Wmo-regiotaxipas worden toegekend waarmee de cliënt een aantal zones tegen gereduceerd tarief kan reizen.

5.7 Goedkoopst compenserende maatwerkvoorziening

De verstrekking is altijd gebaseerd op de goedkoopst compenserende voorziening. Er zijn vaak meerdere geschikte oplossingen, maar er wordt gekozen voor de oplossing die naar objectieve maatstaven de goedkoopste is. Indien de cliënt een duurdere voorziening wil, komen de meerkosten voor rekening van de cliënt. Bij de afweging wat goedkoop is, wordt gerekend met de totale kosten over de te verwachten gebruiksduur. Bij die afweging wordt niet voorbij gegaan aan de belangen van de cliënt.

5.8 Verantwoordelijkheden cliënt versus college

In de Wmo wordt uitgegaan van wederzijdse inspanningen van zowel het college als de cliënt. Hiermee wordt niet uit het oog verloren dat iedereen een beroep mag doen op de gemeente.

Het uitgangspunt van de Wmo is dat iedere inwoner eerst kijkt wat hij zelf kan doen en zelf naar oplossingen zoekt voordat bij de gemeente om ondersteuning wordt gevraagd.

Ook voorlichting vanuit de gemeente over wat er van mensen wordt verwacht en hoe ze kunnen anticiperen op mogelijk komende problemen vindt veelvuldig plaats. Zo wordt er jaarlijks aan 65-plussers de mogelijkheid geboden om een beroep te doen op een vrijwillige woonconsulent, vrijwillige ouderenadviseur en vrijwillige belastingadviseur waarmee kan worden bekeken hoe eventuele (toekomstige) problemen kunnen worden opgelost. Ze geven informatie, ondersteuning en advies op tal van terreinen en levensgebieden. De gemeente verwacht van haar inwoners dat ze hierin hun verantwoordelijkheid nemen.

Hoofdstuk 6. Verstrekkingvormen maatwerkvoorziening

Een maatwerkvoorziening kan volgens de wet in de vorm van zorg in natura of een persoonsgebonden budget worden verstrekt.

6.1 Zorg in natura

De voorziening in natura wordt ‘kant en klaar’ geleverd aan de cliënt. Het kan gaan om diensten (zoals hulp bij het huishouden en begeleiding) of goederen (hulpmiddelen zoals een rolstoel, scootmobiel of traplift).

Er worden daartoe overeenkomsten aangegaan met leveranciers en aanbieders. Een hulpmiddel wordt in principe in bruikleen verstrekt. Onderhoud, reparatie en eventuele WA-verzekering maken deel uit van de verstrekking. De gebruiksvoorwaarden worden vastgelegd in de bruikleenovereenkomst. Hierin wordt onder andere benoemd dat de cliënt verantwoordelijk is voor goed beheer van de voorziening.

Voor een maatwerkvoorziening die in natura wordt verstrekt, wordt een bijdrage in de kosten van de cliënt gevraagd. Hulpmiddelen voor minderjarigen en rolstoelen zijn hierbij uitgezonderd. In de beschikking wordt de te betalen bijdrage in de kosten door het college slechts aangekondigd aangezien de berekening en inning plaatsvindt door het CAK. De bijdrage in de kosten is maximaal gelijk aan de kostprijs van de voorziening. De kostprijs voor een naturaverstrekking wordt gebaseerd op de gemeentelijke kosten voor de diverse soorten voorzieningen inclusief de kosten van onderhoud, reparatie en eventuele verzekering. In geval van hulp bij het huishouden en begeleiding wordt een bijdrage in de kosten opgelegd zolang de dienst wordt geleverd.

6.2 Persoonsgebonden budget

De cliënt kan ook kiezen voor een pgb om een voorziening aan te schaffen of een dienst te betalen. Het kiezen voor een pgb dient altijd een bewuste en vrijwillige keuze te zijn van de aanvrager. Het is belangrijk dat de Wmo-consulent de cliënt tijdens het gesprek informeert over de mogelijkheid om te kiezen voor een pgb en de gevolgen van die keuze. Wanneer cliënten vooraf helder en volledig geïnformeerd worden over wat er komt kijken bij het beheer van een pgb, vergroot dit de kans dat men weloverwogen kiest voor het pgb en hier op adequate wijze mee om kan gaan.

Voorwaarden / wettelijke kader

In de Wmo worden drie voorwaarden beschreven waar cliënten aan moeten voldoen, willen zij aanspraak kunnen maken op een pgb.

1. De cliënt naar het oordeel van het college op eigen kracht, dan wel met hulp uit zijn sociaal netwerk of van zijn aangewezen vertegenwoordiger, voldoende in staat is om de aan een persoonsgebonden budget verbonden taken op verantwoorde wijze uit te voeren. Allereerst wordt van de cliënt verwacht dat deze zelfstandig een redelijke waardering kan maken van zijn belangen ten aanzien van de zorgvraag. Een persoon kan bijvoorbeeld door de gemeente worden gevraagd duidelijk te maken welke problemen hij heeft, hoe deze zijn ontstaan en bij welke ondersteuning de aanvrager gebaat zou zijn. Ten tweede wordt van de aanvrager verwacht dat deze de aan het pgb verbonden taken op een verantwoorde wijze kan uitvoeren. Bij deze taken kan gedacht worden aan het kiezen van een zorgverlener die in de zorgvraag voldoet, het aangaan van een contract, en in de praktijk aansturen van de zorgverlener en het bijhouden van een juiste administratie richting de SVB. Of een cliënt voldoet aan de vaardigheden om een pgb te beheren wordt beoordeeld door het college. Mocht de gemeente van oordeel zijn dat de cliënt de aan het pgb verbonden taken niet op verantwoorde wijze kan uitvoeren, dan kan de gemeente het pgb weigeren. Dit is een besluit van de gemeente waarop een aanvrager vervolgens bezwaar kan maken.

2. De cliënt stelt zich gemotiveerd op het standpunt dat hij de maatwerkvoorziening als pgb geleverd wenst te krijgen.

Met de argumentatie moet duidelijk worden dat de aanvrager zich voldoende heeft georiënteerd op de voorziening in natura en de verantwoordelijkheden die bij een pgb horen. De motivatie moet in ieder geval zijn gericht op het in de individuele situatie versterken van de zelfredzaamheid of tenminste waarborgen. Wanneer een persoon de onderbouwing in redelijkheid heeft beargumenteerd mag de gemeente de aanvraag niet weigeren.

Er kunnen verschillende redenen zijn waarom de cliënt een pgb wenst te krijgen. De aard van de hulpvraag kan een rol spelen waarbij godsdienstige, levensbeschouwelijke of culturele overwegingen een rol spelen. Of wanneer het pgb de nodige flexibiliteit biedt als iemand (deeltijd) werkt of (veel) mantelzorg ontvangt. Een andere reden kan zijn dat iemand gelet op zijn beperkingen is aangewezen op een zorgaanbieder, dan wel specifieke ondersteuning die de gemeente niet heeft gecontracteerd. Dit kan overigens ook niet-professionele zorg zijn.

3. De cliënt kan aantonen dat de diensten, hulpmiddelen, woningaanpassingen en andere maatregelen die tot de maatwerkvoorziening behoren en die de cliënt wil aanschaffen van het budget van goede kwaliteit zijn.

De gemeente moet in ieder geval beoordelen of hetgeen de cliënt inkoopt veilig, doeltreffend en cliëntgericht is. Zo kan worden verwacht dat de cliënt aangeeft waar hij de zorg in zal kopen, op welke manier deze zorg bijdraagt aan zijn zelfredzaamheid en participatie, en hoe de veiligheid, doeltreffendheid en cliëntgerichtheid van de ondersteuning gewaarborgd is. De eisen die de gemeente stelt worden vooraf aan de cliënt kenbaar gemaakt en vastgelegd.

Voor een pgb wordt een bijdrage in de kosten van de cliënt gevraagd. In de beschikking wordt de te betalen bijdrage in de kosten door de gemeente slechts aangekondigd aangezien de berekening en inning plaatsvindt door het CAK.

Om volstrekt duidelijk te laten zijn wat met het pgb moet worden aangeschaft en aan welke eisen de dienst of aan te schaffen voorziening moet voldoen, worden 'pgb-voorwaarden' en (indien van toepassing) een zo nauwkeurig mogelijk omschreven programma van eisen bij de beschikking gevoegd. De cliënt is dus zelf verantwoordelijk voor het inkopen van kwalitatief goede hulp en voorzieningen.

Een aanvraag voor een pgb kan geweigerd worden voor zover de kosten van het pgb hoger zijn dan de kosten van de maatwerkvoorziening in natura. De situatie waarin het door de cliënt beoogde aanbod duurder is dan het aanbod van het college betekent dus niet bij voorbaat dat het pgb om die reden geheel geweigerd kan worden. Cliënten kunnen zelf bijbetalen wanneer het tarief van de door hen gewenste leverancier of aanbieder duurder is dan het door het college voorgestelde aanbod. Voor diensten zoals begeleiding en huishoudelijke hulp gelden vooraf vastgestelde pgb-tarieven.

6.3 Pgb voor voorzieningen

Het pgb dient in beginsel toereikend te zijn om de maatwerkvoorziening aan te schaffen. Bij het bepalen van het bedrag van de maatwerkvoorziening wordt uitgegaan van het bedrag dat de maatwerkvoorziening bij verstrekking in natura zou kosten. Daarbij wordt uitgegaan van de goedkoopste uitvoering en van de vaste categorieprijzen vastgesteld op basis van de tarieven van de gecontracteerde leveranciers. Voor voorzieningen gaat het om Medipoint (scootmobielen, rolstoelen e.d.) en Handicare (trapliften). Hierin zijn ook kortingen verwerkt. Deze korting wordt doorberekend naar het pgb. Het is immers niet de bedoeling dat een pgb meer geld kost dan verstrekking in natura. Overigens zijn er met de genoemde leveranciers afspraken gemaakt dat budgethouders tegen dezelfde prijs en voorwaarden voorzieningen kunnen aanschaffen als het college, mits men duidelijk aangeeft een Wmo-budgethouder te zijn. Dit kan blijken uit het vertonen van de door het college afgegeven beschikking.

Voor maatwerkvoorzieningen waarvoor geen vaste categorieprijzen gelden wordt het pgb vastgesteld op basis van één of meerdere offertes, opgevraagd door de cliënt, en/of door een verkenning dan wel kennis van de markt door het college.

Het pgb wordt zo nodig verhoogd met een bedrag voor het onderhoud, de reparaties van de voorziening en eventueel de WA-verzekering. Ook hier geldt als uitgangspunt, dat wordt aangesloten bij de tarieven van gecontracteerde leveranciers en aanbieders in geval de voorziening in natura zou zijn verstrekt.

6.4 Pgb voor diensten

Bij diensten gaat het om de betaling van tijd aan dienstverleners. De uitbetaling zal dan ook plaats vinden per uur, dagdeel of etmaal. De berekening van de hoogte van een pgb is gebaseerd op de tarieven van zorg in natura. Een pgb kan goedkoper zijn dan zorg in natura omdat er minder overheadkosten zijn. De pgb-tarieven zijn door het college vastgesteld in de Nadere regels maatschappelijke ondersteuning gemeente Oost Gelre.

Bij de vaststelling van het tarief wordt onderscheid gemaakt tussen dienstverlening via een reguliere aanbieder (professionele/formele zorg) en de dienstverlening door iemand uit het sociaal netwerk (niet professioneel/informele zorg).

Het is niet wenselijk om over te gaan tot betaling van hulp die anders geleverd zou worden zonder betaling door het sociaal netwerk dan wel een mantelzorger. Een pgb wordt daarom in principe niet ingevuld door een persoon die mantelzorg verleent of waarvan verwacht zou kunnen worden dat deze de hulp als mantelzorger kan verlenen.

Er kunnen zich omstandigheden voordoen die maken dat hiervan wordt afgeweken. Daarom stelt het college hieromtrent een aantal voorwaarden waaraan in ieder geval voldoen moet worden:

- Er moet aangetoond worden dat de ondersteuning uit het sociale netwerk de gebruikelijke hulp overstijgt, aantoonbaar doelmatig is en dit redelijkerwijs leidt tot betere en effectievere ondersteuning dan zorg in natura;
- De persoon uit het sociaal netwerk die het pgb invult moet aannemelijk kunnen maken dat de ondersteuning aan de cliënt niet leidt tot overbelasting.

Voor de dienstverlening door iemand uit het sociaal netwerk geldt een lager tarief (een aanvaardbaar uurloon).

In geval van dienstverlening via een alfahulp-service-organisatie kan voor bemiddeling en administratieve ondersteuning een beroep op die organisatie worden gedaan. Deze kosten mogen uit het pgb worden betaald.

6.5 Trekkingsrecht

In de Wmo is de verplichting opgenomen dat het college pgb's uitbetaalt in de vorm van trekkingsrecht. Dit houdt in dat de gemeente het pgb niet op de bankrekening van de budgethouder stort, maar op rekening van het servicecentrum pgb van de SVB. De budgethouder laat via declaraties of facturen aan de SVB weten hoeveel uren hulp zijn geleverd en de SVB zorgt vervolgens voor de uitbetaling van de zorgverlener. Ook de pgb's voor een hulpmiddel of andere voorziening moeten worden overgemaakt naar de SVB, waarna de SVB de ingezonden facturen betaald. Voor het trekkingsrecht moet de SVB over een zorgovereenkomst van de budgethouder beschikken.

Het Rijk heeft besloten om eenmalige pgb's ook in 2016 uit te zonderen van het trekkingsrecht. Het college krijgt een tijdelijk mandaat om de eenmalige pgb's uit te betalen aan de budgethouder.

6.6 Controle en terugvordering

Na ontvangst van de beschikking heeft de cliënt zes maanden de tijd om met het pgb de voorziening aan te schaffen of van de dienst gebruik te gaan maken. De consulent zal met

ca. vier maanden contact opnemen met de cliënt om te vragen of het lukt om een voorziening aan te schaffen of dienst geleverd te krijgen. Mocht het nodig zijn dan krijgt de cliënt de mogelijkheid om alsnog naar een maatwerkvoorziening in natura over te stappen. Indien na 6 maanden de voorziening of dienst nog niet geregeld is, wordt de beschikking ingetrokken.

Ter aanvulling op het trekkingsrecht zal het college via een steekproef bij cliënten de pgb-administratie (onder meer facturen en betalingsbewijzen) controleren of het pgb besteed is aan het doel waarvoor het verstrekt is en of voldaan is aan de eventueel opgelegde voorwaarden. Is het pgb anders besteed dan bedoeld, dan kan het college overwegen het pgb geheel of gedeeltelijk terug te vorderen. Er is geen verantwoordingsvrij bedrag.

Tot maximaal twee jaar na afloop van het kalenderjaar kan de budgethouder worden verplicht de besteding van het pgb te verantwoorden. Een verzoek tot verantwoording van de bestedingen in het jaar 2015 kan dus uiterlijk op 31 december 2017 worden gedaan.

Hoofdstuk 7. Maatwerkvoorziening: hulp bij het huishouden

Het kunnen voeren van een huishouden vergroot de zelfredzaamheid en maakt langer zelfstandig wonen in de eigen leefomgeving mogelijk. Adequaat een huishouden voeren is een zeer subjectief begrip waarop een ieder eigen normen en waarden hanteert. In jurisprudentie over hulp bij het huishouden worden de door het ClZ ontwikkelde normtijden voor huishoudelijke hulp beoordeeld als niet onredelijk. De normtijden die wij hanteren zijn daarop gebaseerd. Het college moet wel kunnen aantonen dat rekening gehouden is met de specifieke persoonskenmerken van de cliënt.

De zorg kan door het college worden toegekend in natura of in de vorm van een pgb. De geldigheidsduur van een indicatie voor hulp bij het huishouden bedraagt maximaal 3 jaar.

7.1 Eigen verantwoordelijkheid en gebruikelijke hulp

Een leefeenheid is primair zelf verantwoordelijk voor het eigen huishouden, met inbegrip van het bevorderen en in standhouden van gezondheid, levensstijl en de wijze waarop de huishouding wordt gevoerd. Dat betekent, dat van een leefeenheid verwacht wordt dat, bij uitval van een van de leden van die leefeenheid, gestreefd wordt naar een herverdeling van de huishoudelijke taken binnen de leefeenheid (gebruikelijke hulp).

Met het begrip leefeenheid worden alle bewoners van één adres aangeduid, die samen een gezamenlijke huishouding voeren. Een leefeenheid kan door gehuwden en ongehuwden en door meerderjarigen en minderjarigen worden gevormd. Als er sprake is van kamerverhuur, rekenen we de huurder van de betreffende ruimte niet tot het huishouden.

Bij de beoordeling van de noodzaak en het aantal uren hulp bij het huishouden wordt daarom uitgegaan van de specifieke persoonskenmerken van de cliënt, zijn situatie met huisgenoten en sociale omgeving. In de Verordening is opgenomen dat er geen maatwerkvoorziening wordt toegekend als er sprake is van gebruikelijke hulp, er is dus sprake van een verplichtend karakter.

Gebruikelijke hulp

Van gebruikelijke hulp is sprake indien er een huisgenoot aanwezig is, die in staat kan worden geacht het huishoudelijk werk over te nemen. Onder huisgenoot wordt verstaan: een persoon die, ofwel op basis van een familieband, ofwel op basis van een bewuste keuze, één huishouden vormt met de persoon die beperkingen ondervindt. Een huisgenoot is bijvoorbeeld een inwonend kind, maar zijn ook inwonende ouders. Of sprake is van inwoning wordt naar de concrete feitelijke situatie beoordeeld. Daarbij staat inwonend tegenover het hebben van een volledig eigen en zelfstandige huishouding, waarbij er geen zaken zoals huisnummer, kosten nutsvoorzieningen en voordeur door elkaar lopen. Als mensen zelfstandig samenwonen op één adres en gemeenschappelijke ruimten delen bijvoorbeeld in het geval van een woongemeenschap van ouderen of gehandicapten, wordt er van uitgegaan dat het aandeel in het schoonmaken van die ruimten bij uitval van een van de leden wordt overgenomen door de andere leden van de leefeenheid. De eventuele indicatie voor hulp bij het huishouden betreft dan alleen de eigen woonruimte (kamers) van de cliënt.

Gebruikelijke hulp heeft een verplichtend karakter en hierbij wordt geen onderscheid gemaakt op basis van sekse, religie, cultuur, gezinssamenstelling, drukke werkzaamheden of persoonlijke opvattingen over het verrichten van huishoudelijke werkzaamheden. Bij gebruikelijke hulp wordt wel rekening gehouden met de leeftijd van de huisgenoot. Bij gebruikelijke hulp wordt uitgegaan van de mogelijkheid om naast een volledige baan een huishouden te kunnen runnen. Alleen bij daadwerkelijke afwezigheid van de huisgenoot gedurende een aantal dagen en nachten zullen de niet-uitstelbare taken overgenomen kunnen worden. Bij het zwaar en licht huishoudelijk werk gaat het veelal om uitstelbare taken. Alleen als schoonmaken niet kan blijven liggen (regelmatig geknoeide vloeistoffen en eten) zal dat direct moeten gebeuren. Hier zal dan ondanks de gedeeltelijk gebruikelijke zorg wel voor geïndiceerd worden.

Bijdrage van inwonende kinderen aan het huishouden

Van inwonende kinderen kan, afhankelijk van hun leeftijd en psychosociaal functioneren, een bijdrage worden verwacht in de huishoudelijke taken.

- Kinderen tot en met 5 jaar leveren geen bijdrage aan de huishouding.
- Kinderen van 6 tot 12 jaar worden naar hun eigen mogelijkheden betrokken bij lichte huishoudelijke werkzaamheden als opruimen, tafel dekken/afruimen, afwassen/afdrogen, kleding in de wasmand gooien of een boodschap doen.
- Kinderen vanaf 12 jaar kunnen, naast bovengenoemde taken, hun eigen kamer op orde houden; dat wil zeggen rommel opruimen, stofzuigen en bed opmaken/dichtslaan/verschonen. Ook kan van hen worden verwacht, dat zij schone was opruimen.
- Van een meerderjarige tot 21 jaar wordt verwacht dat hij/zij een eenpersoonshuishouden kan voeren.
- Vanaf de leeftijd van 21 jaar wordt men geacht om volledig zorg te kunnen dragen voor een meerpersoonshuishouden.

Overbelasting

Wanneer een huisgenoot overbelast blijkt te zijn door de zorg voor de cliënt, kan tijdelijk hulp bij het huishouden worden ingezet. De overbelasting moet worden vastgesteld door de medisch adviseur. Van cliënt en huisgenoot wordt dan verwacht dat zij (eventueel met ondersteuning van de consulent of andere cliëntondersteuner) onderzoeken wat de mogelijkheden zijn om de overbelasting te verminderen, zodat op den duur de huishoudelijke taken weer door de huisgenoot kunnen worden overgenomen. Alleen wanneer blijkt dat, na een tijdelijke indicatie en ondanks pogingen van betrokkenen om tot oplossingen te komen, het echt niet mogelijk is om de overbelasting te reduceren, kan langdurig hulp bij het huishouden worden ingezet.

7.2 Voorliggende voorzieningen

Wanneer een adequate oplossing wordt geboden door gebruik te maken van andere laagdrempelig toegankelijke of goedkope oplossingen zoals een algemene voorziening gaan deze voor op een maatwerkvoorziening.

De wens geen gebruik te maken van voorliggende voorzieningen, terwijl die wel wettelijk verankerd of feitelijk aanwezig zijn, kan niet leiden tot het toekennen van een maatwerkvoorziening. Of de cliënt dan daadwerkelijk de betreffende voorziening gaat gebruiken ligt buiten het zicht en de zeggenschap van het college en behoort tot de verantwoordelijkheid van de cliënt en zijn/haar leefeenheid.

Van de cliënt die bij de melding/aanvraag al gebruik maakte van dergelijke voorzieningen wordt verwacht dat hij dit blijft doen.

Bij de cliënten die geen gebruik maken van voorliggende voorzieningen moet bekeken worden in hoeverre mogelijkheden aanwezig zijn om hiervan gebruik te maken. Verwacht wordt dat de cliënt alles in het werk stelt om zo snel mogelijk in aanmerking te komen voor deze voorliggende voorzieningen. In crisissituaties kan voor een termijn van maximaal 8 weken een indicatie worden afgegeven om de eigen oplossing te regelen.

Ook is er geen indicatie voor hulp bij het huishouden als de problemen van de cliënt afdoende kunnen worden opgelost met technische hulpmiddelen. Hierbij kan gedacht worden aan algemene technische hulpmiddelen zoals: afwasmachine, aangepast bestek, wasmachine, wasdroger, verhoging voor wasmachine of wasdroger en stofzuiger. Deze hulpmiddelen dienen uit oogpunt van verantwoorde omstandigheden ook voor een hulp aanwezig te zijn. Als dergelijke apparaten niet aanwezig zijn maar wel een adequate oplossing zouden bieden voor het probleem, hebben deze hulpmiddelen de voorkeur boven het inzetten van hulp. Het gemeentelijke minimabeleid kan hierbij een mogelijke oplossing zijn.

7.3 Onderscheid hulp bij huishouden 1 en 2

In Oost Gelre bestaan er 2 typen huishoudelijke hulp:

- 1) Huishoudelijk hulp 1 (HH1); hierbij ligt de nadruk op het overnemen van huishoudelijke taken.
- 2) Huishoudelijke hulp 2 (HH2); hierbij ligt de nadruk op de regiefunctie, het stimuleren en het 'samen op werken'.

Huishoudelijke taken bij HH1:

- Licht huishoudelijke taken
Hieronder wordt verstaan afwassen (als er geen maaltijdvoorbereiding is geïndiceerd), hand- en spandiensten, opruimen, stof afnemen en bedden opmaken/dichtslaan.
- Zwaar huishoudelijke werk
Hieronder wordt verstaan stofzuigen, schrobben en dweilen van sanitair en keuken, bedden opmaken/verschonen en opruimen van huishoudelijk afval.
- Maaltijdverzorging
Onder maaltijdverzorging wordt verstaan het verzorgen van de broodmaaltijd, het dekken en afruimen van de tafel, koffie en thee zetten, afwassen, warme maaltijd opwarmen of bereiden en het opslaan van de levensmiddelenvoorraad.
In een gezin zonder kinderen zal deze vorm van hulp veelal beschikbaar en bruikbaar zijn in de vorm van een algemene voorziening. Hierbij kan gedacht worden aan een maaltijdvoorziening.
- Boodschappen
Onder het doen van boodschappen wordt verstaan het samenstellen van een boodschappenlijst, het inkopen en daarna opruimen.
Ook voor het 'doen van boodschappen' is een algemene voorziening beschikbaar en bruikbaar in de vorm van een boodschappenservice. Zo nodig kan naast het samenstellen van de boodschappenlijst, rekening worden gehouden met het opruimen van de boodschappen na bezorging door bijvoorbeeld de supermarktservice.
- Wasverzorging
Hieronder wordt verstaan het sorteren en wassen van kleding en linnengoed in de wasmachine, het drogen in de droogtrommel, het vouwen, strijken van bovenkleding en opbergen van wasgoed.

Huishoudelijke taken bij HH2:

- Huishoudelijke werkzaamheden zoals onder HH1
- Dagelijkse organisatie van het huishouden
Hieronder wordt verstaan de ondersteuning bij de organisatie van de huishoudelijke activiteiten en het plannen/beheren van middelen met betrekking tot het huishouden, alsmede het verkrijgen van structuur hierbij.
- Het aanleren en activeren van huishoudelijke taken
Hieronder wordt verstaan instructie/aanleren om te gaan met hulpmiddelen, instructie/aanleren licht en zwaar huishoudelijk werk, instructie/aanleren verzorging van kleding en linnengoed en instructie/aanleren van het doen van boodschappen en koken.
- Verzorging van inwonende kinderen

De grondslag ligt bij de ouder, die tijdelijk niet in staat is om de ouderrol op zich te nemen. Hieronder wordt verstaan het uit bed halen/naar bed brengen, wassen/aankleden, het verluieren, hulp bij het eten/drinken, maaltijden voorbereiden, het naar school brengen/ophalen, sfeer scheppen/spelen en opvoedingsactiviteiten.

7.4 Grootte en gebruik woning

Bij de bepaling van het aantal uren hulp bij het huishouden wordt onderzocht of er sprake is van een kleine of grote woning. Een woning met minder dan 2 slaapkamers wordt aangemerkt als kleine woning. In het geval een woning over meer slaapkamers beschikt, wordt het gebruik hiervan als maatstaf gehanteerd om de grootte van de woning zoveel mogelijk te objectiveren. De oppervlakte van de woning of het hebben van extreem veel slaapkamers, is niet bepalend voor het aantal uren hulp bij het huishouden.

De cliënt beschikt bijvoorbeeld over een woning met een slaapkamer en badkamer op de begane grond. Op de eerste verdieping is nog een extra slaapkamer die niet wordt gebruikt. De woning wordt dan als kleine woning aangemerkt. De gebruiksruimten die daadwerkelijk gebruikt worden, komen namelijk overeen met die in een kleine woning (woonkamer, keuken, toilet, 1 slaapkamer). Seniorenwoningen of hiermee vergelijkbare woningen worden altijd aangemerkt als een kleine woning, ongeacht het aantal slaapkamers.

Cliënten die wonen in zelfstandig huurappartementen bij/in verzorgingshuizen, en waar de hulp bij het huishouden niet geregeld is, kunnen in aanmerking komen voor 45 minuten huishoudelijke hulp per week (bestaand uit licht en zwaar huishoudelijk werk).

Bij het gebruik van ruimten gaat het om ruimten die dagelijks of wekelijks door de bewoners gebruikt worden. Dus bijvoorbeeld de slaapkamer waarin geslapen wordt. Als er af en toe logees zijn, betekent dit niet dat deze ruimte structureel schoongemaakt moet worden. Hiervoor hoeft dus geen structurele hulp toegekend te worden. Men kan logees ook vragen om bij vertrek zelf even de bedden af te halen en eventueel die kamer te stofzuigen. Hetzelfde geldt voor het gebruik van een kamer als kleed-/strijk-/zonnebank-/fitnessruimte of dergelijke. Gelet op de aard van het gebruik, zou kunnen worden volstaan met extra tijd voor bijvoorbeeld het wekelijks stofzuigen van deze ruimte. Ook hier hoeft geen structurele hulp toegekend te worden.

Hoofdstuk 8. Maatwerkvoorziening: woonvoorzieningen

Om langer zelfstandig te kunnen blijven wonen in de eigen leefomgeving (dat kan de eigen woning zijn of een geschiktere woning in dezelfde omgeving) zijn er veel voorzieningen die dit mogelijk maken. Uitgangspunt blijft dat eerst de eigen verantwoordelijkheid wordt onderzocht. Bij de keus van een woning moet men binnen de eigen (financiële) mogelijkheden rekening houden met de eigen situatie. Dat betekent dat rekening wordt gehouden met bestaande of te verwachten beperkingen. Ondanks dat hier rekening mee gehouden is, kan het voorkomen dat door veranderde omstandigheden ondersteuning nodig is in de vorm van een woonvoorziening. Deze woonvoorziening is dan gericht op het opheffen of verminderen van beperkingen die een persoon bij het normale gebruik van zijn woonruimte ondervindt. Hierbij is van belang dat de cliënt het college niet confronteert met reeds gemaakte keuzes, maar vooraf overleg pleegt.

8.1 Soorten woonvoorzieningen

Wij onderscheiden de volgende woonvoorzieningen:

- Een losse woonvoorziening. Dit zijn voorzieningen die niet aard- en nagelvast in de woning worden bevestigd. (voorbeelden hiervan zijn onder meer een toiletstoel, verrijdbare douchestoel of een tillift).
- Een woningaanpassing. Hieronder valt zowel een bouwkundige ingreep (een verbouwing) als een woontechnische ingreep (het aanbrenge van speciale voorzieningen in de woning zonder aantasting van het gebouw) in of aan een woonruimte. Het is een aanpassing die aard- en nagelvast in of aan de woning wordt verankerd. (voorbeelden hiervan zijn onder meer een douchezitje aan de muur, traplift, een ophoging van de tegels bij de voordeur, een aanbouw of een woonunit);
- Ondersteuning bij verhuizing en inrichting.

Losse woonvoorzieningen hebben als voordeel dat ze vaak snel kunnen worden ingezet en meestal voordeliger zijn. Ze zijn vaak ook voor meerdere doeleinden bruikbaar (bijvoorbeeld: een douchestoel ook gebruiken om aan de wastafel te zitten of om op te zitten bij het aankleden) en ze kunnen worden meegenomen in geval van verhuizing. Losse woonvoorzieningen zijn daarom veelal voorliggend op een woningaanpassing.

Veel woonvoorzieningen zijn tegenwoordig in de reguliere handel te koop en worden ook door mensen zonder beperkingen gebruikt. Het college heeft geen verantwoordelijkheid om algemeen gebruikelijke voorzieningen zoals een centrale verwarmingsinstallatie, verhoogde toiletput en eenvoudige wandbeugels (handgrepen) te verstrekken.

Voor woonvoorzieningen wordt een bijdrage in de kosten gevraagd. Bij minderjarigen wordt alleen een bijdrage in de kosten gevraagd bij een woningaanpassing.

8.2 Zelfstandige woonruimte

Met een woonvoorziening wordt de zelfredzaamheid van de cliënt ondersteund en/of bevorderd zodat hij zo lang mogelijk in de eigen leefomgeving kan blijven wonen. Het verstrekken van een woonvoorziening door het college beperkt zich tot zelfstandige woonruimten waar de cliënt zijn hoofdverblijf heeft. Een woning kan zowel een gekochte woning zijn als een huurwoning. Ook bij afwijkende situaties, zoals een woonwagen met vaste standplaats, wordt in principe gesproken van een woning. In het geval van hotels/pensions, trekkerswoonwagens, toer- en stacaravans, tweede woningen, vakantiewoningen, recreatiewoningen, die niet bestemd zijn om het gehele jaar door bewoond te worden en kamerverhuur wordt niet gesproken van een zelfstandige woonruimte.

Als sprake is van een aanvraag van een mantelzorgwoning gaat het college ook daarbij uit van de eigen verantwoordelijkheid voor het hebben van een woning.

Dit kan door zelf een woning te bouwen of te huren die op het terrein nabij de woning van de mantelzorger(s) kan worden geplaatst. Daarbij is uitgangspunt dat de uitgaven die de verzorgde(n) had(den) voor de situatie van de mantelzorg in de mantelzorgwoning, aan het wonen in deze woning besteed kunnen worden. Daarbij kan gedacht worden aan huur, kosten nutsvoorzieningen, verzekeringen enz. Met die middelen kan een mantelzorgwoning gehuurd worden. Ook kunnen deze middelen besteed worden aan een lening of hypotheek om een mantelzorgwoning (deels) van te betalen.

Normaal gebruik van de woning

Een woningaanpassing heeft als doel normaal gebruik van de woning mogelijk te maken. Onder normaal gebruik wordt verstaan dat de elementaire woonfuncties mogelijk moeten zijn: slapen, lichaamsreiniging, toiletgang, het bereiden en consumeren van voedsel en het zich verplaatsen in de primaire leefruimtes in de woning. Voor kinderen komt daarbij het veilig kunnen spelen in de woning. Er worden geen hobby- of studeerruimtes aangepast of bereikbaar gemaakt, omdat het hier geen elementaire woonfuncties betreft.

8.3 Gemeenschappelijke ruimten / doelgroepengebouwen

Bij aanpassingen aan gemeenschappelijke ruimten kan het gaan om automatische deuropeners, hellingbanen, het verbreden van een toegangsdeur en een opstelplaats voor een rolstoel bij de toegangsdeur van het woongebouw.

Daarbij beoordeelt het college ook of het verantwoord is voorzieningen op een voor eenieder bereikbare plaats te zetten. Ook kijkt het college naar zaken als slijtage door weer en wind. Omdat de voorziening in het algemeen ook ten goede komt aan en wordt gebruikt door alle bewoners (denk bijvoorbeeld aan een automatische deuropener) wordt het niet onredelijk geacht om de instandhoudingskosten voor rekening van de eigenaar/vereniging van eigenaren van het gebouw te laten zijn. Gelet op het algemeen karakter van de voorziening wordt geen bijdrage in de kosten gevraagd aan de cliënt.

Het aanpassen van doelgroepengebouwen bijvoorbeeld op ouderen gerichte woongebouwen, gebeurt conform de afspraken zoals die door het college gemaakt zijn of worden gemaakt met de (toekomstige) eigenaar van deze woningen. Voorzieningen in gemeenschappelijke ruimten of voorzieningen die bij nieuwbouw of renovatie zonder noemenswaardige meerkosten meegenomen kunnen worden, zijn hiervan uitgesloten.

8.4 Voorzienbaarheid

Voorzienbaarheid speelt bij woonvoorzieningen een grote rol. Een cliënt komt alleen voor een maatwerkvoorziening in aanmerking als de noodzaak tot ondersteuning redelijkerwijs niet vermijdbaar was, de voorziening niet voorzienbaar was of van de cliënt niet verwacht kon worden dat hij maatregelen getroffen zou hebben die de hulpvraag overbodig hadden gemaakt.

Bij het ouder worden mag van mensen gevraagd worden dat zij anticiperen op beperkingen die te maken hebben met ouderdom en daarvoor reserveren. De gemeente biedt 65-plussers aan om gebruik te maken van een vrijwillige woonconsulent, waarmee dan wordt bekeken welke (eenvoudige) veranderingen in een woning het dagelijks leven gemakkelijker en veiliger kunnen maken.

Het is de eigen verantwoordelijkheid van een ieder om rekening te houden met hun gezondheidssituatie en ook te anticiperen op mogelijk komende problemen.

8.5 Woningaanpassing versus verhuizen

Bij het onderzoek wordt naar de persoonskenmerken gekeken en de mate waarin de cliënt de noodzaak tot hulp of voorzieningen had kunnen voorzien. Als uiteindelijk een maatwerkvoorziening nodig is (dat kunnen woningaanpassingen zijn) wordt de goedkoopst compenserende voorziening verstrekt. Bij met name grote woningaanpassingen zal dus nog steeds de afweging worden gemaakt of dit de goedkoopst compenserende oplossing is. Verhuizen naar een geschikte woning is vaak goedkoper dan aanpassen. Wanneer de cliënt

als gevolg hiervan echter een restschuld overhoudt bij de verkoop van de oude woning, is het per saldo niet de goedkoopst compenserende oplossing.

Bij de afweging of verhuizen leidt tot het wonen in een geschikt huis, moeten de volgende aspecten onder meer worden meegewogen:

- financiële consequenties van de verhuizing;
- de termijn waarop een woning beschikbaar komt (in verband met de medische verantwoorde termijn);
- argumenten pro en contra verhuizing ten aanzien van de cliënt;
- argumenten op basis van eventueel aanwezige mantelzorg in de woonomgeving;
- mogelijke gebruiksduur.

De afweging moet ten grondslag liggen aan het besluit. Bij een te verwachten of voorzienbare verhuizing wordt in principe geen maatwerkvoorziening verstrekt. Vele verhuizingen zijn als algemeen gebruikelijk te beschouwen, ook los van de beperking die men heeft. Te denken valt aan verhuizingen die samenhangen met een levensfase zoals van het ouderlijk huis naar een zelfstandige woonruimte en de verhuizing van senioren naar een kleinere en/of gelijkvloerse woning. Ook bij verhuizing vanuit een zelfstandige woonruimte naar een Wlz-instelling wordt geen verhuiskostenvergoeding verleend. Immers er is geen sprake meer van verhuizing naar een zelfstandige woonruimte.

Als men ten gevolge van plotseling opgetreden beperkingen onvoorzien met een verhuizing wordt geconfronteerd dan kan mogelijk ondersteuning worden geboden bij de verhuizing en (her)inrichting.

Aanvragen van offertes

Bij grotere bouwkundige aanpassingen aan de woning werkt het college altijd eerst met een programma van eisen; er worden tenminste twee offertes opgevraagd.

8.6 Aanbouw versus losse woonunit

Als voor het bevorderen van de zelfredzaamheid noodzakelijk is dat er een aanbouw geplaatst wordt, besluit het college alleen tot een aanbouw als tevoren vast staat dat de aanbouw hergebruikt kan worden, zoals bij huurwoningen van woningcorporaties. In alle situaties waarin de cliënt geen gebruik meer maakt van de aangepaste woning (bijvoorbeeld door overlijden of verhuizing naar een WLZ-instelling) wordt verwacht dat de overige gezinsleden de aangepaste woning verlaten. Dit wordt tijdens het onderzoek besproken met betrokkenen en vastgelegd in de beschikking.

De kans op hergebruik van een aanbouw is vaak gering, waardoor een losse woonunit in veel gevallen de goedkoopst compenserende voorziening is. Daarom kiest het college zowel bij eigen woningen als huurwoningen voor het plaatsen van een herplaatsbare losse woonunit als daartegen geen bezwaren van overwegende aard bestaan. Het primaat ligt in dergelijke gevallen dus bij de verstrekking van een losse woonunit. Deze wordt in bruikleen verstrekt. Het is daarbij van belang in de beschikking vast te leggen dat als de unit niet meer nodig is, dit aan het college gemeld moet worden. Er kan dan zorg worden gedragen voor het verwijderen van de unit en het in de oude staat terugbrengen van de woning en het ophogen en egaliseren van de tuin. Deze kosten maken onderdeel uit van de verstrekking van een losse woonunit.

Is een losse unit niet (langdurig) mogelijk, of is de aanpassing niet zodanig dat een afweging gemaakt moet worden, dan kan de stap naar de al dan niet bouwkundige aanpassing worden gemaakt.

Om te bewerkstelligen dat een woningaanpassing wordt uitgevoerd conform het programma van eisen en er aldus een adequate aanpassing wordt verstrekt, worden een aantal voorwaarden gesteld om het toegekende pgb ook daadwerkelijk uit te betalen. De

voorwaarden moeten in de beschikking aan de cliënt en eventueel aan de woningeigenaar, als die niet de cliënt is, worden bekendgemaakt.

De volgende voorwaarden zijn van toepassing:

- a. Er mag niet voorafgaand aan de beschikking al een begin worden gemaakt met de uitvoering van de werkzaamheden waarop het pgb betrekking heeft, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van het college;
- b. Aan door het college aangewezen personen wordt door de eigenaar of huurder toegang verstrekt tot de woonruimte waar de woningaanpassing wordt aangebracht;
- c. Aan de onder b. genoemde personen wordt inzicht geboden in bescheiden en tekeningen, welke betrekking hebben op de woningaanpassing;
- d. Aan de onder b. genoemde personen wordt gelegenheid geboden tot het controleren van de woningaanpassing;
- e. Onmiddellijk na de voltooiing van de werkzaamheden doch uiterlijk binnen 12 maanden na het toekennen van het pgb verklaart de gerechtigde van het pgb aan het college dat de bedoelde werkzaamheden zijn voltooid conform het programma van eisen (PvE);
- f. De gereedmelding is tevens een verzoek om uitbetaling van het pgb;
- g. De gereedmelding, gaat vergezeld van een verklaring dat bij het treffen van de voorzieningen is voldaan aan de voorwaarden waaronder het pgb verleend. Alle rekeningen en betalingsbewijzen worden bijgevoegd.

Terugbetaling bij verkoop van de woning

De eigenaar-bewoner die een woningaanpassing heeft ontvangen, die leidt tot waardevermindering van de woning, moet bij verkoop van deze woning binnen een periode van 10 jaar na de gereedmelding van de voorziening de verkoop van de woning onmiddellijk aan het college melden en de meerwaarde zal volgens het in de Nadere regels vastgelegde afschrijvingsschema aan het college moeten worden terug betaald. De vaststelling van de eventuele meerwaarde geschiedt door een beëdigd taxateur aan te wijzen door de eigenaar-bewoner. De kosten van de taxatie tot een maximum van € 250,00 kunnen op het terug te betalen bedrag in mindering worden gebracht. Het terug te betalen bedrag bedraagt nooit meer dan het bedrag dat ten laste van het college is gekomen in verband met de woningaanpassing.

Het stallen van vervoersvoorzieningen

Voor vervoersvoorzieningen, zoals scootmobielen en driewielers, moet een geschikte stalling aanwezig zijn. De stalling van een aangepaste fiets kan als algemeen gebruikelijk worden aangemerkt. Een cliënt is hiervoor zelf verantwoordelijk.

Wel kan een stalling voor scootmobielen en elektrische rolstoelen worden toegekend aangezien deze vervoermiddelen in de nabijheid van een stroomvoorziening moeten worden geplaatst om de accu te kunnen opladen en hierdoor bezwaarlijk buiten kunnen worden gestald.

Hoofdstuk 9. Maatwerkvoorziening: rolstoelvoorzieningen

Zichzelf kunnen verplaatsen is essentieel bij zelfredzaamheid en participatie. Het gaat hier om cliënten die voor het zich dagelijks verplaatsen zijn aangewezen op een rolstoel.

Wij onderscheiden de volgende rolstoelvoorzieningen:

- Handmatig voortbewogen rolstoel
- Elektrisch voortbewogen rolstoel
- Aanpassingen aan de rolstoel

Bij de beoordeling moet eerst worden bekeken of er een wettelijk voorliggende voorziening is. Zo moet een bewoner van een Wlz-instelling voor een rolstoel een beroep doen op de Wlz.

Voor cliënten met een Wlz-indicatie die nog thuis wonen, blijft de rolstoel ook in 2016 nog onder de Wmo vallen. Dit geldt waarschijnlijk ook voor een rolstoel ten behoeve van mensen die in een instelling wonen maar daar geen Wlz-behandeling ontvangen.

Wanneer slechts incidenteel gebruik wordt gemaakt van een rolstoel, zoals wanneer de rolstoel in de auto wordt meegenomen om elders, bij het winkelen of bij uitstapjes, te gebruiken, kan de cliënt worden verwezen naar algemene voorziening in de vorm van een rolstoelpool.

Als er noodzaak bestaat voor een rolstoel voor dagelijks zittend gebruik, wordt een programma van eisen opgesteld. Een rolstoel kan door het college verstrekt worden in natura of in de vorm van een pgb.

Bij verstrekking in natura vallen alle kosten van onderhoud en verzekering onder de verstrekking. Bij een verstrekking als pgb wordt de rolstoel die de cliënt zou hebben gekregen als voorziening in natura als uitgangspunt genomen. Voor rolstoelen is geen eigen bijdrage in de kosten verschuldigd.

Indien nodig kunnen er aanpassingen worden gedaan aan de rolstoel. Met aanpassingen wordt bedoeld; extra onderdelen die niet standaard op een rolstoel zitten (zoals comfort beensteunen, een werkblad of een houder voor een zuurstoffles), maar wel noodzakelijk zijn voor de cliënt. Tijdens het onderzoek wordt door het college ook rekening worden gehouden met belangen van eventueel aanwezige mantelzorgers. Dat kan bijvoorbeeld betekenen dat als de mantelzorger niet in staat is de rolstoel in alle omstandigheden te duwen, er een ondersteunende motorvoorziening verschaft kan worden.

Sportrolstoel

Sporten kan belangrijk zijn om de participatie te ondersteunen. Uitgangspunt hierbij is dat men in principe zelf verantwoordelijk is voor de aanschaf van zaken die nodig zijn bij sportbeoefening. Denk hierbij aan een sportrolstoel of ander aangepast sportmateriaal. Wanneer vanwege de beperking extra kosten moeten worden gemaakt bij het sporten, kan een sportvoorziening worden verstrekt. De cliënt moet aantonen dat er sprake is van een actieve sportbeoefening. Het pgb voor sportvoorzieningen is gemaximeerd en wordt maximaal eens in de drie jaar verstrekt voor de aanschaf, het onderhoud en de reparatie. Omdat het op participatie is gericht, wordt het pgb alleen verstrekt voor sporten in verenigingsverband. Wel kan nog worden onderzocht of de sportclubs of eventuele sponsors bereid zijn een deel van de kosten te vergoeden.

Hoofdstuk 10. Maatwerkvoorziening: vervoersvoorzieningen

De Wmo heeft tot doel om cliënten te laten participeren in de samenleving. Vervoer speelt hierbij een belangrijke rol. Wanneer een cliënt problemen ervaart op het gebied van vervoer wordt onderzocht of en welke beperkingen cliënt heeft en wat de vervoersbehoefte is. De cliënt moet zich met een of ander vervoermiddel binnen zijn eigen woonplaats en het direct daaromheen gelegen gebied kunnen verplaatsen.

10.1 Vervoersbehoefte

Allereerst wordt door het college gekeken waar de vervoersbehoefte van de cliënt uit bestaat. Bij het bepalen van de relevante vervoersbehoefte gaat het niet om de vraag hoe vaak een cliënt een bepaalde bestemming wil bereiken, maar om de vraag hoe vaak hij dat moet kunnen doen om deel te nemen aan het 'leven van alledag' en om de daarvan deel uitmakende wezenlijke sociale contacten te onderhouden. Wat mensen normaal gesproken van dag tot dag plegen te doen of zouden doen wanneer het gaat om zichzelf (buitenshuis) te verplaatsen ook gelet op hun financiële capaciteit, moet derhalve uitgangspunt zijn bij de beoordeling van de vervoersbehoefte. Indien hierbij beperkingen worden ondervonden, dienen deze beperkingen te worden verminderd om een sociaal isolement te voorkomen.

Als er na het optreden van beperkingen geen sprake is van een andere situatie op vervoersgebied dan daarvoor (men heeft al een auto en is gewend daar alles mee te doen) zal er geen noodzaak zijn om een maatwerkvoorziening te verstrekken omdat er geen probleem is of omdat men het zelf kan oplossen. Dat kan anders zijn indien zij door hun beperking veel meer verplaatsingen moeten gaan maken, of als de auto voor hun beperking aangepast zou moeten worden.

Om voor een maatwerkvoorziening in aanmerking te komen, gaat het college eerst na in hoeverre men zelf in de vervoersbehoefte kan voorzien (bijvoorbeeld het openbaar vervoer of de eigen auto) en/of hulp kan inschakelen van het eigen netwerk. Er wordt beoordeeld of gebruik kan worden gemaakt van een algemene voorziening zoals een scootmobiel-pool. Daarnaast wordt ook beoordeeld of algemeen gebruikelijke voorzieningen een oplossing kunnen zijn zoals een fiets met elektrische trapondersteuning.

10.2 Collectief vervoer versus individueel vervoer

Wanneer een cliënt problemen ervaart op het gebied van vervoer die hij niet zelf of met hulp van zijn sociale omgeving kan oplossen wordt eerst beoordeeld of de vervoersbehoefte van een cliënt met een maximale loopafstand van 800 meter ingevuld kan worden met het collectief vraagafhankelijk vervoer. Hierbij houdt het college rekening met de persoonskenmerken en behoeften van de cliënt. Er kan aan de cliënt een maatwerkvoorziening in de vorm van een Wmo-regiotaxipas worden toegekend waarmee 900 zones per jaar tegen gereduceerd tarief kan worden gereisd. Uit jurisprudentie blijkt dat om te kunnen participeren de cliënt de mogelijkheden moet hebben om jaarlijks ten minste (in een straal van 15 tot 20 km rond de woning van cliënt) 1500 tot 2000 km moet kunnen reizen. Alle bovenregionale vervoersdoelen vallen buiten de reikwijdte van de Wmo. Hiervoor is Valys door de wetgever aangewezen.

Bij het aantal kilometers wordt ook het gebruik van een andere maatwerkvoorziening zoals een scootmobiel, meegewogen. Het aantal zones wordt dan in principe bepaald op jaarlijks 500 zones, dan wel 750 – 1000 kilometer.

Indien daar aanleiding voor is kan het college het aantal zones of kilometers verhogen.

Wanneer (op basis van medisch advies) is vastgesteld dat het collectief vraagafhankelijke vervoer voor deze cliënt niet of onvoldoende compenserend is, kan er een indicatie worden gegeven voor individueel vervoer per regiotaxi. Ook een indicatie voor rolstoelvervoer en medische begeleiding is mogelijk.

In het geval de cliënt door de beperkingen extra ritten met eigen auto maakt en daardoor meer kosten maakt, in relatie tot het eerdere verplaatsingspatroon, is het mogelijk om de meerkosten via een pgb te declareren.

Bij een zeer beperkte loopafstand beoordeelt het college of naast een collectieve of individuele voorziening ook nog gecompenseerd moet worden voor de zeer korte afstand (tot 800 meter).

Auto-aanpassingen

Als een cliënt zonder autoaanpassingen geen gebruik kan maken van zijn auto, kan een noodzakelijke autoaanpassing worden vergoed. Alle omstandigheden van het geval spelen hierbij een rol zoals:

- sommige autoaanpassingen kunnen algemeen gebruikelijk zijn zoals cruise controle, automatisch versnelling of een auto met hoge instap.
- Is het gebruik van de eigen auto nodig voor het zich verplaatsen binnen de leefomgeving per vervoermiddel én is het collectief (individueel) vervoer geen passende bijdrage?
- Is een autoaanpassing de goedkoopst passende bijdrage?
- Hoe staat het met de ouderdom en technische staat van de auto? Het is redelijk om van de cliënt te verlangen dat hij aantoont dat de aan te passen auto de investering nog waard is (technische keuring door garage of onafhankelijke instantie).

Hoofdstuk 11. Maatwerkvoorziening: begeleiding

Begeleiding kan zowel individueel als in een groep worden geboden. Het betreft activiteiten gericht op participatie, het bevorderen of behoud van de zelfredzaamheid en tot voorkoming van opname of verwaarlozing van de cliënt. Voor deze maatwerkvoorziening betaalt de cliënt een eigen bijdrage via het CAK.

Allereerst beoordeelt het college of de noodzakelijke ondersteuning op het terrein van de Wmo ligt. Uitgangspunt is dat alle noodzakelijke activiteiten die onder de Zvw, Wlz, Participatiewet of Jeugdwet vallen niet onder de Wmo kunnen vallen.

Zo is het van belang dat wordt onderzocht wat de mogelijkheden van behandeling zijn. Als verbetering van functioneren of handelen (vaardigheden) nog mogelijk is, wordt in principe eerst behandeling ingezet. Behandeling kan worden geboden door bijvoorbeeld een ergotherapeut, psycholoog, specialist ouderen geneeskunde of in een revalidatiecentrum. Behandeling is gericht op het verbeteren van de aandoening/stoornis/beperking, het aanleren van nieuwe vaardigheden of gedrag. Begeleiding kan wel worden ingezet om de tijdens behandeling geleerde vaardigheden te oefenen of in te slijten. Uiteraard is een goede afstemming tussen behandelaar en begeleider dan van belang.

Een diagnose van een cliënt is niet leidend. Het onderzoek, waaronder een gesprek vormt de basis voor de indicatiestelling. De cliënt geeft aan waarin hij zich beperkt voelt om goed mee te kunnen doen in de maatschappij. Vervolgens wordt er gekeken wat de cliënt zelf of met hulp van de eigen omgeving kan oplossen, of wat met voorliggende voorzieningen (computercursus, taalles, maatjesprojecten etc) kan worden opgelost.

11.1 Gebruikelijke zorg en mantelzorg

Ook wordt tijdens het onderzoek bekeken of gebruikelijke hulp/zorg aanwezig is. Begeleiding door partners, ouders, inwonende kinderen of andere huisgenoten wordt als gebruikelijke hulp beschouwd:

-In kortdurende situaties (max. 3 maanden):

- Als uitzicht op herstel (van zelfredzaamheid) dusdanig is dat begeleiding daarna niet meer nodig zal zijn.

-In langdurige situaties:

- Bij normaal maatschappelijk verkeer binnen de persoonlijke levenssfeer (bezoek familie/vrienden, bezoek huisarts, brengen naar en halen van school, sport, uitgaansleven).
- Hulp bij overnemen van taken die bij een gezamenlijk huishouden behoren zoals de thuisadministratie.
- Het leren omgaan van derden (familie/vrienden/leerkracht etc.) met de cliënt.
- Enig toezicht; de aard en mate hiervan is afhankelijk van de ontwikkeling van de persoon.

Wel moet bij iedere vraag om ondersteuning een onderzoek worden gedaan naar individuele kenmerken en mogelijkheden van de cliënt en het sociaal netwerk. Wanneer er sprake is van een langdurige situatie waarbij de gebruikelijke hulp substantieel wordt overschreden, is er sprake van bovengebruikelijke hulp dan wel mantelzorg.

Aan het indiceren van gebruikelijke hulp gaat het beoordelen van de overbelasting vooraf. Overbelasting wijst op een verstoring van het evenwicht tussen draagkracht en draaglast waardoor fysieke en/of psychische klachten ontstaan. De beoordeling kan gebaseerd zijn op medisch advies.

Het college beoordeelt ook in hoeverre mantelzorg aanwezig is en een oplossing kan bieden. Er wordt rekening gehouden met de draagkracht van mantelzorgers. Ook aan het bepalen

van de inzet van mantelzorg gaat het beoordelen van overbelasting van de mantelzorger vooraf.

Als het voorafgaande niet geleid heeft tot het bereiken van het resultaat zal het college een maatwerkvoorziening toekennen ter ondersteuning van de zelfredzaamheid en participatie. Deze ondersteuning kan worden geboden in een individuele vorm of een groepsgewijze vorm. De individuele en groepsgewijze ondersteuning kent 3 niveaus, namelijk basis, middel en zwaar.

- Basis: stimuleren en toezicht
- Middel: helpen bij
- Zwaar: Overnemen regie

Begeleiding kan worden toegekend in de vorm van zorg in natura of in de vorm van een pgb. De geldigheidsduur van een indicatie bedraagt maximaal 2 jaar.

11.2 Individuele begeleiding

Individuele begeleiding betreft de individuele ondersteuning van de cliënt bij het zelfstandig kunnen wonen en participeren in de maatschappij. De ondersteuning is gericht op het bevorderen, het behoud van en/of het ondersteunen van de zelfredzaamheid van de cliënt. Het gaat vaak om begeleiding van cliënten bij het zelf uitvoeren van de taken.

Individuele begeleiding kan bestaan uit:

- het organiseren en stimuleren van deelname aan activiteiten in het dagelijks leven;
- het ondersteunen bij of het oefenen met vaardigheden of praktische handelingen gericht op het bevorderen van de zelfredzaamheid;
- het versterken en bevorderen van het sociaal netwerk;
- het vergroten en optimaliseren van de inzet van het sociaal netwerk;
- het stimuleren van sociale contacten en voorkomen van een sociaal isolement;
- het ondersteunen bij of het oefenen met het aanbrengen van structuur of het voeren van regie bij het voeren van een huishouding, waaronder een financieel gezonde situatie, een gezonde administratie etc.;
- het, indien nodig, tijdelijk overnemen van toezicht zodat de mantelzorger wordt ontlast;
- het toezien op algemeen dagelijkse levensverrichtingen (ADL)-activiteiten door de cliënt.

Omvang van de individuele begeleiding

Het college bepaalt de omvang van de individuele begeleiding en de resultaten die met de deze begeleiding moeten worden behaald. De omvang wordt geïndiceerd in uren.

Niveau basis-middel-zwaar

Het niveau van de individuele begeleiding sluit aan bij de ondersteuningsbehoefte van de cliënt. Hieronder zijn deze drie niveaus verder uitgewerkt.

A. Individuele begeleiding basis

Ondersteuning is gericht op stimuleren en toezicht.

De cliënt beschikt over voldoende verandercapaciteit en heeft voldoende mogelijkheden tot ontwikkelen van vaardigheden. Het vergroten van de eigen kracht kan bij deze cliënten veelal een positief effect hebben op alle leefgebieden. Vaak is in het begin de begeleiding van intensieve aard, voor het aanleren van vaardigheden. In tweede fase zal de ondersteuning meer gericht zijn op toezicht houden op het juist en blijvend inzetten van de aangeleerde vaardigheden. De cliënt (en zijn omgeving) leert (leren) vaardigheden om voldoende te participeren, dagelijkse levensverrichtingen uit te voeren en het persoonlijk

leven te structureren en daar zoveel mogelijk regie over te voeren. De inzet van de individuele begeleiding kan variëren.

B. Individuele begeleiding middel

Ondersteuning is gericht op helpen bij.

De cliënt beschikt over beperkte verandercapaciteit en heeft beperkt mogelijkheden tot ontwikkelen van vaardigheden. Het vergroten van de eigen kracht kan bij deze cliënten een veelal stabiliserend tot beperkt positief effect hebben op een of meerdere leefgebieden. Bij deze cliënten is sprake van onvoldoende vaardigheden en mogelijkheden om in verschillende situaties of in ontstane situaties (op gewenst niveau) te participeren, eigen regie te creëren en te behouden. Behalve de cliënt, speelt de omgeving een belangrijke rol in het realiseren van gewenste participatie. De aard van de vraag kan voortkomen uit een aandoening die gekenmerkt wordt door een fluctuerende intensiteit van ernst, de cliënt kan daarbij 'goede' en 'slechte' periodes hebben. De inzet van de begeleiding kan hierdoor variëren.

C. Individuele begeleiding zwaar

Ondersteuning is gericht op overnemen van regie.

De cliënt beschikt over onvoldoende verandercapaciteit en heeft onvoldoende mogelijkheden tot ontwikkelen van vaardigheden. Het vergroten van de eigen kracht kan bij deze cliënten maximaal een stabiliserend effect hebben op een of meerdere leefgebieden. De aard van de vraag komt voort uit een (chronische) aandoening die gekenmerkt kan zijn door een (progressieve) achteruitgang. De cliënt kan hierdoor niet of onvoldoende functioneren op één of meer leefgebieden en de mantelzorger(s) /het gezin zijn belast met de overname van taken. Er is sprake van complexe en soms meervoudige problematiek. De inzet van de begeleiding kan wisselend zijn en is veelal een combinatie van specialistische en acute inzet. Afhankelijk van de fasen/ situatie/leefgebied zal deze specialistische inzet, welzijnsactiviteiten of informele ondersteuning zijn. Het ondersteuningstraject kan langdurig en specialistisch van aard zijn. Het voorkomen en/of vertragen van achteruitgang van participatie staat centraal. Ondersteuning draagt bij aan het ontlasten van de mantelzorger. Toename van zelfredzaamheid kan mogelijk zijn.

11.3 Groepsgewijze begeleiding

Begeleiding groep is veel al bekend onder de naam 'dagbesteding'. Het is gericht op deelname binnen de gemeenschap en het bieden van een dagstructuur. Groepsbegeleiding vindt zo veel mogelijk lokaal plaats en waar mogelijk in of met gemengde groepen. Begeleiding groep zou in sommige gevallen ook op een individu toegelegd kunnen zijn, zolang het doel van de begeleiding groep overeenkomt met hetgeen hieronder aangegeven.

Begeleiding groep is gericht op:

- stimuleren van sociale contacten;
- voorkomen van sociaal isolement;
- ontlasten van mantelzorgers;
- structureren van de dag;
- leren omgaan met fysieke en/of cognitieve beperkingen;
- handhaven en bevorderen van zo zelfstandig mogelijk functioneren;
- voorkomen van achteruitgang in fysieke, cognitieve en sociaal-emotionele vaardigheden;
- aanleren en/of onderhouden van arbeidsvaardigheden afgestemd op de interesses en mogelijkheden van de betrokkenen.

Omvang van de groepsgewijze begeleiding

Het college bepaalt de omvang van de begeleiding en de resultaten die met deze begeleiding moeten worden behaald. Het aantal dagdelen begeleiding in groepsverband is

maximaal 9 dagdelen per week, dat is gelijk aan een 36-urige werkweek. Een dagdeel staat gelijk aan maximaal 4 aaneengesloten uren. Voor personen van 65 jaar en 6 maanden, en ouder is het maximum voor dagbesteding 6 dagdelen per week.

Het aantal dagdelen groepsgewijze begeleiding dat wordt geïndiceerd is afhankelijk van:

- de noodzaak (hoeveel structuur, activering, etc. is nodig? Wat biedt het eigen netwerk of de voorliggende voorzieningen zoals inloopvoorzieningen en vrijwilligerswerk, hoe belast is de mantelzorger etc.);
- de mogelijkheden van de cliënt (hoeveel kan de cliënt fysiek en mentaal aan?);
- Het doel dat begeleiding groep voor de cliënt heeft (als een doel is: een zinvolle dagbesteding ter vervanging van arbeid, dan kan bijvoorbeeld 8 of 9 dagdelen worden geïndiceerd vergelijkbaar met een werkweek).

Niveau basis-middel-zwaar

Het niveau van de groepsgewijze begeleiding sluit aan bij de ondersteuningsbehoefte van de cliënt.

A. Groepsgewijze begeleiding basis

Ondersteuning is gericht op stimuleren en toezicht.

De cliënt beschikt over voldoende verandercapaciteit en heeft voldoende mogelijkheden tot ontwikkelen van vaardigheden. Bij deze cliënten is er geen noodzaak tot het overnemen van taken. De cliënt kan zelf om hulp vragen. De ondersteuning is erop gericht door stimulans en/of toezicht ervoor te zorgen dat de cliënt in staat is om zijn maatschappelijke deelname zelfstandig vorm te geven. De groepsgewijze begeleiding kan op afstand, via korte contactmomenten en/of door inzet van vrijwilligers (of vrijwilligersorganisaties) die de directe ondersteuning uitvoeren, plaatsvinden.

B. Groepsgewijze begeleiding middel

Ondersteuning is gericht op helpen bij.

De cliënt beschikt over beperkte verandercapaciteit en heeft beperkt mogelijkheden tot ontwikkelen van vaardigheden. Het vergroten van de eigen kracht kan bij deze cliënten een veelal stabiliserend tot beperkt positief effect hebben op een of meerdere leefgebieden. De ondersteuning wordt geboden bij het oplossen van problemen, het zelfstandig nemen van besluiten, het regelen van dagelijkse bezigheden en de dagelijkse routine (gebrek aan dag- en nachtritme) die voor de cliënt niet vanzelfsprekend zijn. Dit kan zodanige problemen opleveren dat de cliënt afhankelijk is van ondersteuning. De communicatie gaat niet altijd vanzelf doordat de cliënt soms niet goed begrijpt wat anderen zeggen en/of zichzelf niet voldoende begrijpelijk kan maken. Het niet inzetten van ondersteuning kan leiden tot verwaarlozing/opname van de cliënt. Groepsgewijze begeleiding kan met professionele ondersteuning in de lokale samenleving plaatsvinden.

C. Groepsgewijze begeleiding zwaar

Ondersteuning is gericht op overnemen en regie.

De cliënt beschikt over onvoldoende verandercapaciteit en heeft onvoldoende mogelijkheden tot ontwikkelen van vaardigheden. Het vergroten van de eigen kracht kan bij deze cliënten maximaal een stabiliserend effect hebben op een of meerdere leefgebieden. De ondersteuning richt zich op het overnemen van taken door een professional, omdat de cliënt ernstige problemen heeft. Het gaat dan bijvoorbeeld om ondersteuning bij complexe taken die voor de cliënt moeten worden overgenomen. Ook het uitvoeren van eenvoudige taken en communiceren gaat moeizaam. De cliënt kan niet zelfstandig problemen oplossen en/of besluiten nemen. Voor de dagstructuur en het voeren van regie is de cliënt afhankelijk van hulp van anderen. Groepsgewijze begeleiding vindt plaats in een beschutte omgeving waarbij continu toezicht nodig is.

Dichtstbijzijnde locatie

Het college betreft bij haar afweging ook de afstand van de locatie waar de activiteiten plaatsvinden, ten opzichte van het adres van de cliënt. Uitgangspunt is dat de locatie die zich het dichtst bij het adres van de cliënt bevindt en die adequate compensatie biedt voor de beperking van de cliënt, voorliggend is aan locaties die verder weg liggen.

Vervoer van en naar groepsgewijze begeleiding

Bij een indicatie voor groepsgewijze begeleiding wordt onderzocht of de cliënt in staat is om de locatie van de dagbesteding te bereiken. Wanneer een cliënt in staat is met het openbaar vervoer te reizen (eventueel na oefenen onder begeleiding) of met de fiets of een ander vervoermiddel zelfstandig (of onder begeleiding van mantelzorg of vrijwilliger, indien beschikbaar) de dagbesteding kan bereiken dan is dat voorliggend. Wanneer dit niet mogelijk is zal vervoer van en naar de dagbesteding worden geïndiceerd. Voor vervoer naar de groepsgewijze begeleiding mag geen gebruik worden gemaakt van de Wmo-regiotaxipas waarmee met gereduceerd tarief kan worden gereisd.

Als vervoer wordt geïndiceerd, maakt het onderdeel uit van het totale arrangement groepsgewijze begeleiding en wordt het geregeld door de aanbieder. Het vervoer mag groepsgewijs worden geregeld voor meerdere cliënten waar vervoer onderdeel uitmaakt van de maatwerkvoorziening in de vorm van groepsgewijze ondersteuning. Toezicht in het vervoer wordt niet geïndiceerd omdat wordt aangenomen dat het niveau van het vervoer naar dagbesteding is aangepast aan de gebruikers.

Hoofdstuk 12. Maatwerkvoorziening: kortdurend verblijf

Bij de afweging of een maatwerkvoorziening wordt verstrekt, dient altijd te worden nagegaan of het probleem van de cliënt met de inzet van een mantelzorgers kan worden opgelost. Ondersteuning door een mantelzorger gaat voor op de verstrekking van een maatwerkvoorziening. Als er een mantelzorger aanwezig is, moet bij de afweging rekening worden gehouden met de mogelijkheden en behoeften van de mantelzorger. Nadrukkelijk moet het college rekening houden met de belangen van de mantelzorger en diens dreigende overbelasting. Om mantelzorgers te ontlasten kan iemand kortdurend logeren in een instelling (respijtzorg). Hierdoor kan de mantelzorger de zorg langer volhouden en kan de cliënt langer thuis blijven wonen.

12.1 Het ontlasten van de mantelzorger

Er zijn veel mogelijkheden om de mantelzorger te ontlasten. Zodra duidelijk wordt dat een mantelzorger overbelast dreigt te raken en daardoor niet meer in staat is de mantelzorg (volledig) te leveren, beoordeelt het college eerst of binnen het eigen netwerk van de mantelzorger een oplossing voor de overbelasting kan worden gevonden. Te denken valt aan een familielid die een middag of weekend de zorg overneemt en ook het indiceren van dagbesteding kan als doel hebben de mantelzorger te ontlasten. Tevens kan gedacht worden aan een vrijwilligerssteunpunt dat kan bemiddelen voor een vrijwilliger en het steunpunt VIT-hulp bij mantelzorg dat informatie en advies geeft. Als blijkt dat dit niet voldoende is om de dreigende overbelasting van de mantelzorger te voorkomen, kan kortdurend verblijf worden geïndiceerd.

12.2 Richtlijnen kortdurend verblijf

Kortdurend verblijf betreft het verblijven op een locatie anders dan het eigen woonadres. Het betreft maatwerk afhankelijk van wat noodzakelijk is in de specifieke situatie van de cliënt. Cliënten die in aanmerking komen voor kortdurend verblijf ontvangen langdurig ondersteuning van mantelzorgers bij het kunnen functioneren in de maatschappij. De mantelzorger ondersteunt de wens van de cliënt om thuis te blijven wonen, maar deze heeft mogelijk ondersteuning nodig om de mantelzorg vol te kunnen houden. De maatwerkvoorziening is er op gericht om het toezicht op de cliënt tijdelijk over te nemen.

Bij kortdurend verblijf regelt de gemeente niet alleen de opvang, maar ook het eventueel benodigde toezicht, dagbesteding en begeleiding. Dit verblijf kan gecombineerd worden met huisartsengeneeskundige of verpleegkundige zorg vanuit de Zorgverzekeringswet. In sommige gevallen vergoedt de zorgverzekering via een aanvullende polis het kortdurend verblijf. Via zo'n aanvullende polis biedt de zorgverzekeraar de mogelijkheid om de mantelzorg tijdelijk door een derde over te laten nemen. Cliënten zijn niet verplicht om zich hiervoor te verzekeren. Kortdurend verblijf vanuit de Wmo is niet gericht op herstel van de cliënt na ziekte en/of ziekenhuisopname.

Het kortdurend verblijf wordt geïndiceerd in etmalen. De duur van het kortdurend verblijf is afhankelijk van wat noodzakelijk is in de specifieke situatie van de cliënt. Er zijn situaties denkbaar waarbij gedacht kan worden aan verblijf van een week of enkele weken achtereen. Indien er structureel meer dan 3 etmalen per week noodzakelijk is, dan is er sprake van opname waarvoor een indicatie op grond van de WLZ moet worden gesteld.

12.3 Gepland en ongepland kortdurend verblijf

Kortdurend verblijf kan in de eerste plaats ongepland verblijf betreffen, bijv. bij het plotseling wegvallen van een mantelzorger of ter ontlasting van de mantelzorgers, waarbij het eigen netwerk van de cliënt geen oplossing kan bieden. De Wmo is alleen dan van toepassing indien er geen noodzaak is voor opname in een instelling. Indien de cliënt een tijdelijke

behoefte heeft aan medisch noodzakelijk verblijf in verband met geneeskundige zorg kan gebruik worden gemaakt van de regeling kortdurend eerstelijnsverblijf vanuit de WLZ.

Ook bij een geplande voorzienbare afwezigheid, zoals een geplande ziekenhuisopname van de mantelzorger is de gemeente verantwoordelijk voor tijdelijke overname van de zorg ter ondersteuning van de mantelzorger. Dit is ook het geval wanneer een mantelzorger vakantie nodig heeft om de zorg voor de cliënt vol te houden en de cliënt tijdelijk opgevangen moet worden.

Hoofdstuk 13. Slotbepalingen

Inwerkingtreding beleidsregels

De Beleidsregels maatschappelijke ondersteuning gemeente Oost Gelre 2016 treden in werking per 1 januari 2016.

Overgangstermijn

Mochten de beleidswijzigingen gevolgen hebben voor individuele personen, dan wordt een redelijke overgangstermijn in acht genomen.

Vastgesteld te Lichtenvoorde op 22 december 2015

burgemeester en wethouders,

Secretaris

Burgemeester

Mw M.Nekkers

Mw. A.H. Bronsvort

Bijlage 1 Tabel normering hulp bij het huishouden

Soort activiteit	Eenpersoons huishouden		Meerpersoons Huishouden		Kinderen	Factoren meer tijd
	Kleine woning	Grote woning	Kleine woning	Grote woning		
Licht werk:						
Volledige overname	60 min	60 min	90 min	90 min	< 12 jr + 30 min per week	<u>Allergie/Astma:</u> + max 30 min per week
<u>Gedeeltelijke overname:</u> Alleen hoog en laag werk (op werkniveau kan de cliënt dit nog zelf)	30 min	30 min	45 min	45 min	< 12 jr +20 min per week	<u>Allergie/Astma:</u> + max 20 min per week
Zwaar werk:						
Volledige overname	90 min	180 min	120 min	180 min	< 6 jr + 30 min per week	<u>Allergie/Astma:</u> +max 30 min per week <u>Hoge vervuilingsgraad:</u> +30 min p.w. (max. 6 weken)
<u>Gedeeltelijke overname:</u> Toilet, keuken, sanitair.	45 min	90 min	60 min	90 min	< 6 jr +15 min per week	<u>Allergie/Astma:</u> +max 20 min per week <u>Hoge vervuilingsgraad:</u> +20 min p.w. (max. 6 weken)
Extra werk t.b.v. extra kamer*	+ 15 min	-	+15 min	-		Max 1 x per week
Wasverzorging:						
Maximaal	45 min	45 min	60 min	60 min	< 12 jr +30 min per week	<u>Incontinentie/ speekselverlies/ transpiratie:</u>

						+ max 30 min per week
Het strijken van de bovenkleding is opgenomen in de normtijd. Onderkleding, beddengoed, handdoeken e.d. worden gevouwen.						
Boodschappen **:						
Volledige overname	60 min	60 min	60 min	60 min	> 4 kinderen, +30 min per week	-
<u>Gedeeltelijke overname:</u> opruimen na bezorging door boodschappenservice	15 min	15 min	15 min	15 min	> 4 kinderen, +5 min per week	-
Broodmaaltijden:						
Volledige overname***	15 min per keer	15 min per keer	15 min per keer	15 min per keer	<12 jr, +20 min per keer	-
Gedeeltelijk overname (afwassen en opruimen):	Dit is verwerkt in overige taken als lichte werkzaamheden.					
Warme maaltijden **::						
Volledige overname****	30 min per keer	30 min per keer	30 min per keer	30 min per keer	< 12 jr, +20 min per keer	-
Opwarmen	10 min per keer	10 min per keer	10 min per keer	10 min per keer	-	-
Gedeeltelijk overname (afwassen en opruimen):	Dit is verwerkt in overige taken als lichte werkzaamheden.					
Organisatie:						
Ondersteuning	30 min	30 min	30 min	30 min	<16 jaar +20 min per week	<u>Communicatieproblemen:</u> +15 min per week

Aanleren/instructie	30 min per keer	30 min per keer	30 min per keer	30 min per keer	-	Maximaal 3 keer per week. Maximale duur 6 weken.
Zorg voor kinderen:						
Crisissituaties	Max. 40 uur	Max. 40 uur	Max. 40 uur	Max. 40 uur	-	Maximale duur is 8 weken.
<u>Losse zorgtaken:</u>						
Baby verluieren	-	-	-	-	10 min per keer per kind	-
Peuter/kleuter wassen en aankleden	-	-	-	-	20 min per keer per kind	-
Kind uit bed halen/naar bed brengen	-	-	-	-	10 min per keer per kind	-
Naar school/creche brengen	-	-	-	-	15 min per keer per gezin	

*indien uit wordt gegaan van werkelijk gebruikte slaapkamers en hiermee een eengezinswoning als kleine woning wordt beoordeeld, kan er extra tijd toegekend worden als er een kamer is die wekelijks gebruikt wordt (vb. strijkkamer, hobbykamer) en die ook eens per week gestofzuigd moet worden. Voor alleen het schoonhouden van deze ruimte wordt de extra tijd toegekend.

**voor boodschappen en het bereiden van de warme maaltijden zijn voorliggende voorzieningen aanwezig, te weten een boodschappenservice en een maaltijdservice. Maaltijdservices kunnen met de meest voorkomende dieeteisen (glutenvrij, zoutarm, diabetes etc.) rekening houden. Alleen in gemotiveerde situaties (bijvoorbeeld in aanwezig van jonge kinderen) wordt hiervoor tijd toegekend.

***voor het bereiden van de broodmaaltijden geldt een maximum van 7 keer per week. Er kan 's morgens brood voor tussen de middag klaargezet worden in een trommeltje of in de koelkast.

****voor het bereiden van de warme maaltijden geldt een maximum van 3 keer per week. Er kan voor 2 dagen gekookt worden of tussendoor gebruik gemaakt worden van een kant-en-klaar maaltijd of afhaalmaaltijd.

Bijlage 2 De ICF: Functies

(bron: <http://www.rivm.nl/who-fic/ICD-O-3.htm>)

<p>Hoofdstuk 1 Mentale functies.</p> <p><i>Algemene mentale functies.</i> Bewustzijn Oriëntatie Intellectuele functies Globale psychosociale functies Temperament en persoonlijkheid Energie en driften Slaap Algemene mentale functies, anders gespecificeerd en niet gespecificeerd</p> <p><i>Specifieke mentale functies.</i> Aandacht Geheugen Psychomotorische functies Stemming Perceptie Denken Hogere cognitieve functies Mentale functies gerelateerd aan taal Mentale functies gerelateerd aan rekenen Bepalen sequentie bij complexe bewegingen Ervaren van zelf en tijd Specifieke mentale functies, anders gespecificeerd en niet gespecificeerd Mentale functies, anders gespecificeerd Mentale functies, niet gespecificeerd</p> <p>Hoofdstuk 2 Sensorische functies en pijn</p> <p><i>Visuele en verwante functies.</i> Visuele functies Functies van aan oog verwante structuren Gewaarwordingen van oog en verwante structuren Visuele en verwante functies, anders gespecificeerd en niet gespecificeerd</p> <p><i>Hoofdfuncties en vestibulaire functies</i> Hoofdfuncties Vestibulaire functies Gewaarwordingen gepaard gaande met hoofdfuncties en vestibulaire functies Hoofdfuncties vestibulaire functies, anders gespecificeerd en niet gespecificeerd</p> <p><i>Andere sensorische functies</i> Smaak Reuk Propriocepsis Tast Sensorische functies verwant aan temperatuur en andere stimuli Andere sensorische functies, anders gespecificeerd en niet gespecificeerd</p> <p><i>Pijn</i> Pijngewaarwording Pijngewaarwording, anders gespecificeerd en niet gespecificeerd Sensorische functies en pijn, anders gespecificeerd Sensorische functies en pijn, niet gespecificeerd.</p>	<p>Hoofdstuk 3 Stem en spraak</p> <p><i>Stem</i> Articulatie Vloeiendheid en ritme van spreken Alternatieve vormen van stemgebruik Stem en spraak, anders gespecificeerd Stem en spraak, niet gespecificeerd</p> <p>Hoofdstuk 4 Functies van hart en bloedvatenstelsel. Hematologisch systeem, afweersysteem en ademhalingsstelsel</p> <p><i>Functies van hart en bloedvatenstelsel</i> Hartfuncties Functies van bloedvaten Bloeddruk Functies van hart en bloedvatenstelsel, anders gespecificeerd en niet gespecificeerd</p> <p><i>Functies van hematologisch systeem en afweersysteem</i> Functies van hematologisch systeem Functies van afweersysteem Functies van hematologisch systeem en afweersysteem, anders gespecificeerd en niet gespecificeerd</p> <p><i>Functies van ademhalingsstelsel</i> Ademhaling Functies van ademhalingsspieren Functies van ademhalingsstelsel, anders gespecificeerd en niet gespecificeerd</p> <p><i>Andere functies en gewaarwordingen van hart en bloedvatenstelsel en ademhalingsstelsel</i> Andere ademhalingsfuncties Inspanningstolerantie Gewaarwordingen gepaard gaande met cardiovasculaire en respiratoire functies Andere functies en gewaarwordingen van hart en bloedvatenstelsel en ademhalingsstelsel, anders gespecificeerd en niet gespecificeerd Functies van hart en bloedvatenstelsel, hematologisch systeem, afweersysteem en ademhalingsstelsel, anders gespecificeerd Functies van hart en bloedvatenstelsel, hematologisch systeem, afweersysteem en ademhalingsstelsel, niet gespecificeerd</p> <p>Hoofdstuk 5 Functies van spijsverteringsstelsel, metabool stelsel en hormoonstelsel</p> <p><i>Opname van voedsel</i> Vertering Assimilatie Defecatie Handhaving lichaamsgewicht Gewaarwordingen verband houdend met spijsverteringsstelsel Functies van spijsverteringsstelsel, anders gespecificeerd en niet gespecificeerd</p>
---	---

Functies van metabool stelsel en hormoonstelsel

Algemene metabole functies
Water-, mineraal- en elektrolytenbalans
Thermoregulatorische functies
Functies van endocriene klieren
Functies van metabool stelsel en hormoonstelsel, anders gespecificeerd en niet gespecificeerd
Functies van spijsverteringsstelsel, metabool stelsel en hormoonstelsel, anders gespecificeerd
Functies van spijsverteringsstelsel, metabool stelsel en hormoonstelsel, niet gespecificeerd

Hoofdstuk 6 Functies van urogenitaal stelsel en reproductieve functies

Functies gerelateerd aan urine
Productie en opslag van urine
Functies gerelateerd aan urinelozing
Gevaarwordingen gepaard gaande met urinelozing
Functies gerelateerd aan urine, anders gespecificeerd en niet gespecificeerd

Genitale en reproductieve functies
Seksuele functies
Functies gerelateerd aan menstruatie
Functies gerelateerd aan voortplanting
Gevaarwordingen gepaard gaande met genitale en reproductieve functies
Genitale en reproductieve functies, anders gespecificeerd en niet gespecificeerd
Functies van urogenitaal stelsel en reproductieve functies, anders gespecificeerd
Functies van urogenitaal stelsel en reproductieve functies, niet gespecificeerd

Hoofdstuk 7 Functies van bewegingssysteem en aan beweging verwante functies

Functies van gewrichten en botten
Mobiliteit van gewrichten
Stabiliteit van gewrichten
Mobiliteit van botten
Functies van gewrichten en botten, anders gespecificeerd en niet gespecificeerd

Spierfuncties
Spiersterkte
Spiertonus
Spieruithoudingsvermogen
Spierfuncties, anders gespecificeerd en niet gespecificeerd

Bewegingsfuncties
Motorische reflexfuncties
Onwillekeurige bewegingsreacties
Controle van willekeurige bewegingen
Onwillekeurige bewegingen
Gangpatroon
Gevaarwordingen verband houdend met spieren en bewegingsfuncties
Bewegingsfuncties, anders gespecificeerd en niet gespecificeerd
Functies van bewegingssysteem en aan beweging verwante functies, anders gespecificeerd
Functies van bewegingssysteem en aan beweging verwante functies, niet gespecificeerd

Hoofdstuk 8 Functies van huid en verwante structuren

Functies van de huid
Beschermdende functies van huid
Herstelfuncties van huid
Andere functies van huid
Gevaarwording verband houdend met huid
Functies van huid, anders gespecificeerd en niet gespecificeerd

Functies van haren en nagels
Functies van haar
Functies van nagels
Functies van haren en nagels, anders gespecificeerd en niet gespecificeerd
Functies van huid en verwante structuren, anders gespecificeerd
Functies van huid en verwante structuren, niet gespecificeerd

Bijlage 2 De ICF: Activiteiten en participatie

(bron: <http://www.rivm.nl/who-fic/ICD-O-3.htm>)

<p>Hoofdstuk 1 Leren en toepassen van kennis</p> <p><i>Doelbewust gebruiken van zintuigen</i> Gadeslaan Luisteren Doelbewust gebruiken van andere zintuigen Doelbewust gebruiken van zintuigen, anders gespecificeerd en niet gespecificeerd</p> <p><i>Basaal leren</i> Nadoen Herhalen Leren lezen Leren schrijven Leren rekenen Ontwikkelen van vaardigheden Basaal leren, anders gespecificeerd en niet gespecificeerd</p> <p><i>Toepassen van kennis</i> Richten van aandacht Denken Lezen Schrijven Rekenen Oplossen van problemen Besluiten nemen Toepassen van kennis, anders gespecificeerd en niet gespecificeerd Leren en toepassen van kennis, anders gespecificeerd Leren en toepassen van kennis, niet gespecificeerd</p> <p>Hoofdstuk 2 Algemene taken en eisen</p> <p>Ondernemen van enkelvoudige taak Ondernemen van meervoudige taken Uitvoeren van dagelijkse routinehandelingen Omgaan met stress en andere mentale eisen Algemene taken en eisen, anders gespecificeerd Algemene taken en eisen, niet gespecificeerd</p> <p>Hoofdstuk 3 Communicatie</p> <p><i>Communiceren - begrijpen</i> Begrijpen van gesproken boodschappen Begrijpen van non-verbale boodschappen Begrijpen van formele gebarentaal Begrijpen van geschreven boodschappen Communiceren - begrijpen, anders gespecificeerd en niet gespecificeerd</p> <p><i>Communiceren – zich uiten</i> Spreken Zich non-verbaal uiten Zich uiten via formele gebarentaal Schrijven van boodschappen Communiceren - zich uiten, anders gespecificeerd en niet gespecificeerd</p> <p><i>Conversatie en gebruik van communicatie-apparatuur en -technieken</i> Converseren Bespreeken</p>	<p>Gebruiken van communicatieapparatuur en -technieken Communicatie, anders gespecificeerd Communicatie, niet gespecificeerd</p> <p>Hoofdstuk 4 Mobiliteit</p> <p><i>Veranderen en handhaven van lichaamshouding</i> Veranderen van basale lichaamshouding Handhaven van lichaamshouding Uitvoeren van transfers Veranderen en handhaven van lichaamshouding, anders gespecificeerd en niet gespecificeerd</p> <p><i>Dragen, verplaatsen en manipuleren van iets of iemand</i> Optillen en meenemen Verplaatsen van iets of iemand met onderste extremiteiten Nauwkeurig gebruiken van hand Gebruiken van hand en arm Dragen, verplaatsen en manipuleren van iets of iemand, anders gespecificeerd en niet gespecificeerd</p> <p><i>Lopen en zich verplaatsen</i> Lopen Zich verplaatsen Zich verplaatsen tussen verschillende locaties Zich verplaatsen met speciale middelen Lopen en zich verplaatsen, anders gespecificeerd en niet gespecificeerd</p> <p><i>Zich verplaatsen per vervoermiddel</i> Gebruiken van vervoermiddel Besturen Rijden op dieren als vervoermiddel Zich verplaatsen per vervoermiddel, anders gespecificeerd en niet gespecificeerd Mobiliteit, anders gespecificeerd Mobiliteit, niet gespecificeerd</p> <p>Hoofdstuk 5 Zelfverzorging</p> <p>Zich wassen Verzorgen van lichaamsdelen Zorgdragen voor toiletgang Zich kleden Eten Drinken Zorgdragen voor eigen gezondheid Zelfverzorging, anders gespecificeerd Zelfverzorging, niet gespecificeerd</p> <p>Hoofdstuk 6 Huishouden</p> <p><i>Verwerven van benodigdheden</i> Verwerven van woonruimte Verwerven van goederen en diensten Verwerven van benodigdheden, anders gespecificeerd en niet gespecificeerd</p>
---	---

Huishoudelijke taken

Bereiden van maaltijden
Huishoudelijke taken, anders gespecificeerd en niet gespecificeerd
Huishouden doen

Verzorgen van wat bij huishouden behoort en assisteren van andere personen
Verzorgen van wat bij huishouden behoort
Assisteren van andere personen
Verzorgen van wat bij huishouden behoort en assisteren van andere personen, anders gespecificeerd en niet gespecificeerd
Huishouden, anders gespecificeerd
Huishouden, niet gespecificeerd

Hoofdstuk 7 Tussenmenselijke interacties en relaties

Algemene tussenmenselijke interacties
Basale tussenmenselijke interacties
Complexe tussenmenselijke interacties
Omgaan met onbekenden
Formele relaties
Informeel sociale relaties
Familiërelaties
Intieme relaties
Bijzondere tussenmenselijke relaties, anders gespecificeerd en niet gespecificeerd
Tussenmenselijke interacties en relaties, anders gespecificeerd
Tussenmenselijke interacties en relaties, niet gespecificeerd

Hoofdstuk 8 Belangrijke levensgebieden

Informeel opleiding
Voorschoolse opleiding
Schoolse opleiding
Beroepsopleiding
Hogere opleiding
Opleiding, anders gespecificeerd en niet gespecificeerd

Beroep en werk
Werkend leren
Verwerven, behouden en beëindigen van werk
Betaald werk
Onbetaald werk
Beroep en werk, anders gespecificeerd en niet gespecificeerd

Economisch leven
Basale financiële transacties
Complexe financiële transacties
Economische zelfstandigheid
Economische leven, anders gespecificeerd en niet gespecificeerd
Belangrijke levensgebieden, anders gespecificeerd
Belangrijke levensgebieden, niet gespecificeerd

Hoofdstuk 9 Maatschappelijk, sociaal en burgerlijk leven

Maatschappelijk leven
Recreatie en vrije tijd
Religie en spiritualiteit
Mensenrechten
Politiek en burgerschap
Maatschappelijk, sociaal en burgerlijk leven, anders gespecificeerd
Maatschappelijk, sociaal en burgerlijk leven, niet gespecificeerd.